

На основу члана 10. став 2 и члана 40. став 1. тачка 2. Закона о социјалној заштити („Службени гласник Републике Србије“ , бр. 24/11 и 117/22 - Одлука УС), Одлуке о правима из области социјалне заштите на територији Града Ниша („Службени лист Града Ниша“, бр. 101/12, 96/13, 44/14 ,118/18, 18/19,63/19, 92/20 и 131/22) и Правилника о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите („Службени гласник Републике Србије“ бр. 42/13, 89/18 и 73/19) и члана 8. Статута Центра за пружање услуга социјалне заштите „Мара“ Ниш, Управни одбор је на седници одржаној дана 21.12.2022.године донео:

Г О Д И Ш Њ И

П Р О Г Р А М Р А Д А

ЗА 2023. ГОДИНУ

ЦЕНТАР ЗА ПРУЖАЊЕ УСЛУГА

СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ

„МАРА“ НИШ

Милош Ранђеловић, директор

У Нишу, децембар 2022. године

САДРЖАЈ

ЛИЧНА КАРТА УСТАНОВЕ	5
УВОД	6
I. ЛОКАЦИЈА, ПРОСТОР И ОПРЕМА ЦЕНТРА „Мара“	7
II. ОРГАНИЗАЦИЈА РАДА ЦЕНТРА	8
III. ГОДИШЊИ ПЛАН И ПРОГРАМ РАДА ЗАЈЕДНИЧКИХ СЛУЖБИ	10
1. Служба за финансијско – рачуноводствене послове	10
2. Служба за опште и правне послове	10
2.1. – Аналитичка делатност –	10
2.2. Кухиња	11
3. Планови развоја центра	11
4. Сарадња са другим установама, организацијама државног и приватног сектора	13
5. План стручног усавршавања кадра.....	13
6. План и програм рада педагога.....	14
IV. ОРГАНИЗАЦИОНА ЈЕДИНИЦА ДНЕВНИ БОРАВАК ЗА ДЕЦУ, МЛАДЕ И ОДРАСЛА ЛИЦА СА ИНТЕЛЕКТУАЛНИМ ТЕШКОЋАМА	17
IV. ГОДИШЊИ ПЛАН И ПРОГРАМ РАДА ОРГАНИЗАЦИОНЕ ЈЕДИНИЦЕ ДНЕВНИ БОРАВАК	18
1. ДЕЦА И МЛАДИ СА ИНТЕЛЕКТУАЛНИМ ТЕШКОШЋАМА	18

1.	Подршка у изградњи и одржавању позитивних односа са одраслима и децом	18
2.	Организовање радно – окупационих активности, односно едукативних активности, које подстичу развој нових знања и вештина.....	18
3.	Развој комуникационих вештина	20
4.	Развој вештина за препознавање и решавање проблема.....	21
5.	Развој вештина и знања потребних за живот у заједници	21
6.	Развој вештина за самозаштиту.....	22
7.	Рехабилитационе и терапијске активности.....	23
8.	Организовање пригодних културно – забавних садржаја	24
9.	Организовање слободног времена у складу са потребама и интересовањима корисника	24
10.	Рекреативне активности (излети, спортске активности).....	24
2.	ПОДГРУПА МЛАДИ СА АУТИСТИЧНИМ СПЕКТРОМ	25
1.	Подршка у изградњи и одржавању позитивних односа са одраслима и децом	27
2.	Организовање радно - окупационих активности, односно едукативних активности које подстичу развој нових знања и вештина.....	27
3.	Развој комуникационих вештина	28
4.	Развој вештина за препознавање и решавање проблема.....	29
5.	Развијање вештина и знања потребних за живот у заједници.....	29
6.	Развој вештина за самозаштиту.....	30
7.	Рехабилитационе и терапијске активности.....	30
8.	Организовање пригодних културно - забавних садржаја	31
9.	Организовање слободног времена у складу са потребама и интересовањима корисника	32
10.	Рекреативне активности (излети, спортске активности и др.)	32
3.	ОДРАСЛИ СА ИНТЕЛЕКТУАЛНИМ ТЕШКОЋАМА	33
1.	Подршка у изградњи и одржавању позитивних односа са одраслима и децом	33
2.	Организовање радно – окупационих активности, односно едукативних активности, које подстичу развој нових знања и вештина.....	33
3.	Развој комуникационих вештина	36
4.	Развој вештина за препознавање и решавање проблема.....	37
5.	Развој вештина и знања потребних за живот у заједници	38
6.	Развој вештина за самозаштиту.....	39
7.	Рехабилитационе и терапијске активности.....	39
8.	Организовање пригодних културно – забавних садржаја	40
9.	Организовање слободног времена у складу са потребама и интересовањима корисника	41
10.	Рекреативне активности (излети, спортске активности).....	41
4.	ГОДИШЊИ ПЛАН И ПРОГРАМ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ	42

5. ДОКУМЕНТАЦИЈА	44
6. ПЛАН СТРУЧНОГ УСАВРШАВАЊА РАДНИКА ОЈ Дневни боравак за децу, младе и одрасла лица са интелектуалним тешкоћама у развоју	45
V. ОРГАНИЗАЦИОНА ЈЕДИНИЦА ПРЕДАХ СМЕШТАЈ ЗА ДЕЦУ, МЛАДЕ И ОДРАСЛА ЛИЦА СА ИНТЕЛЕКТУАЛНИМ ТЕШКОЋАМА	46
1. ГОДИШЊИ ПЛАН И ПРОГРАМ РАДА ОЈ ПРЕДАХ СМЕШТАЈ ЗА ДЕЦУ, МЛАДЕ И ОДРАСЛА ЛИЦА СА ИНТЕЛЕКТУАЛНИМ ТЕШКОЋАМА	48
1. Активности усмерене на задовољавање основних животних потреба	48
2. Активности усмерене ка развијању и очувању потенцијала корисника	49
3. Активности усмерене ка остваривању права на правну подршку	53
4. Активности усмерене ка пружању психосоцијалне подршке	53
5. Активности усмерене на подршку при школовању и запошљавању	53
2. ГОДИШЊИ ПЛАН И ПРОГРАМ РАДА ЗДРАВСТВЕНЕ СЛУЖБЕ ОЈ ПРЕДАХ СМЕШТАЈ ЗА ДЕЦУ, МЛАДЕ И ОДРАСЛА ЛИЦА СА ИНТЕЛЕКТУАЛНИМ ТЕШКОЋАМА У РАЗВОЈУ	54
3. ДОКУМЕНТАЦИЈА	56
4. ПЛАН СТРУЧНОГ УСАВРШАВАЊА РАДНИКА ОЈ ПРЕДАХ СМЕШТАЈ ЗА ДЕЦУ, МЛАДЕ И ОДРАСЛА ЛИЦА СА ИНТЕЛЕКТУАЛНИМ ТЕШКОЋАМА У РАЗВОЈУ	57
VI. ОРГАНИЗАЦИОНА ЈЕДИНИЦА ПРИХВАТИЛИШТЕ ЗА ОДРАСЛА И СТАРА ЛИЦА	58
1. ГОДИШЊИ ПЛАН И ПРОГРАМ РАДА ОЈ ПРИХВАТИЛИШТЕ ЗА ОДРАСЛА И СТАРА ЛИЦА	60
1. Активности усмерене на задовољавању основних животних потреба	60
2. Активности усмерене ка развијању и очувању потенцијала корисника	62
3. Активности усмерене ка остваривању права на правну подршку	65
4. Активности усмерене ка пружању психосоцијалне подршке	65
5. Активности усмерене на подршку при школовању и запошљавању	66
2. ПЛАН И ПРОГРАМ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ	67
3. ДОКУМЕНТАЦИЈА	68
4. ПЛАН СТРУЧНОГ УСАВРШАВАЊА РАДНИКА ОЈ ПРИХВАТИЛИШТЕ ЗА ОДРАСЛА И СТАРА ЛИЦА	69
VII. ОРГАНИЗАЦИОНА ЈЕДИНИЦА ЛИЧНИ ПРАТИЛАЦ ДЕТЕТА	70
1. ГОДИШЊИ ПЛАН РАДА ОРГАНИЗАЦИОНЕ ЈЕДИНИЦЕ ЛИЧНИ ПРАТИЛАЦ ДЕТЕТА	71
VIII. УСЛУГА ПЕРСОНАЛНА АСИСТЕНЦИЈА	73
1. ГОДИШЊИ ПЛАН РАДА ОРГАНИЗАЦИОНЕ ЈЕДИНИЦЕ ПЕРСОНАЛНА АСИСТЕНЦИЈА	74
IX. СВРАТИШТЕ	75

ЛИЧНА КАРТА УСТАНОВЕ

Назив установе: Центар за пружање услуга социјалне заштите „Мара“ Ниш

Скраћено пословно име: Центар „Мара“

Место и адреса: Ниш, Сестре Баковић

Општина, округ: Ниш – Медијана, Нишавски округ

Година оснивања: 1994

Правна форма: Установа социјалне заштите

Регистарски/матични број: 17006304

ПИБ: 100620005

Телефон: Централа – 0184516580; 0184291972;

Е – mail адресе: centar.mara.boravak@gmail.com ; centar.mara.predah@gmail.com ,
centar.mara.prihvatiliste@gmail.com

Директор установе: Милош Ранђеловић

Помоћник директора: Никола Илић

УВОД

Центар за пружање услуга социјалне заштите „Мара“ Ниш (у даљем тексту: Центар „Мара“) је установа социјалне заштите. У свом вишедеценијском раду, кроз превазилажење изазова са којима се у том периоду суочавала, и у интересу корисника често је допуњавала активности и мењала назив. Формирана је Одлуком Скупштине Града Ниша 15. 07. 1994. године под називом Дневни боравак за децу и омладину ометену у развоју „Мара“ и са радом је почела 01.11.1994. године, а 2009. године трансформацијом прераста у Центар за дневни боравак деце, омладине и одраслих лица ментално ометених у развоју „Мара“. Одлуком Скупштине Града Ниша 02.10.2020. године постаје Центар за пружање услуга социјалне заштите „Мара“ Ниш и проширује своју делатност увођењем нових услуга, од којих су лиценциране Дневни боравак за децу и младе са интелектуалним тешкоћама, Дневни боравак за одрасла лица са интелектуалним тешкоћама, Предах смештај за децу, младе и одрасла лица са интелектуалним тешкоћама и Прихватилиште за одрасла и стара лица, а остале услуге су у поступку лиценцирања.

Делатност Центра састоји се у пружању седам услуга социјалне заштите које можемо поделити на:

I. Дневне услуге у заједници:

1. Дневни боравак за децу и младе са интелектуалним тешкоћама;
2. Дневни боравак за одрасла лица са интелектуалним тешкоћама;
3. Лични пратилац детета;
4. Свратиште за децу и младе

II. Услуге подршке за самосталан живот корисника:

1. Персонална асистенција.

III. Услуге смештаја:

1. Предах смештај за децу, младе и одрасла лица са интелектуалним тешкоћама;
2. Прихватилиште за одрасла и стара лица.

I. ЛОКАЦИЈА, ПРОСТОР И ОПРЕМА ЦЕНТРА „Мара“

Локација: Центар се налази у улици Сестре Баковић ББ у Нишу, при општини Медијана у ширем центру града и у непосредној близини највећег парка „Чаир“. Наменски је преуређен и адаптиран за пружање услуге Дневни боравак за децу, младе и одрасла лица са интелектуалним тешкоћама у развоју. Простор којим располаже састоји се од старог дела објекта који дели са „Пчелицом“, сада спратног типа и ново изграђеног простора. Поред тога, у улици IX Бригаде бр. 59 налази се и наменски уређен и адаптиран простор за пружање услуге Прихватилиште за одрасла и стара лица.

Простор и опрема: Простор у коме се пружа услуга **Дневни боравак** за децу, младе и одрасла лица са интелектуалним тешкоћама у развоју има посебан улаз и двориште. Налази се у насељеном месту. Јавни превоз је доступан, до објекта саобраћају аутобуске линије 34 смер А и смер Б и 9. Има прикључак на електричну и телефонску мрежу, прикључак и инсталације за довод пијаће и одвод отпадних вода. Прилаз објекту приступачан је за несметан долазак возила са корисницима који се отежано крећу, као и за самостално кретање корисника у инвалидским колицима и уз помоћ других помагала. Двориште је ограђено, безбедно за боравак корисника. Објекат је приземан, те му из тих разлога није потребан вертикални транспорт. Топлотно, звучно и хидро је изолован, има систем централног грејања који обезбеђује адекватну собну температуру, природно проветравање и осветљење. Улаз у објекат је обезбеђен видео – надзором. Простор у коме се пружа услуга располаже са 7 просторија у којима се спроводи васпитно – образовни рад са корисницима. Све су опремљене адекватном опремом, у складу са наменом простора. Пружалац услуге обезбеђује услове за рекреацију, физикалну и радно – окупациону терапију, сусрете и контакте са члановима породице и другим лицима значајним за корисника. Подови су прекривени паркетом, осим у тоалетним просторима, где су прекривени неклизајућим плочицама. Постоји просторија за пријем хране и припрему топлих напитака. Исхрана за све кориснике Центра се обезбеђује из централне кухиње Предшколске установе „Пчелица“ из Ниша, уз потписан уговор о техничко – пословној сарадњи Града Ниша као оснивача, надлежне градске управе и установе „Пчелица“. Трпезарија располаже довољним бројем места за обедовање присутних корисника. Дневна и соба за радно – окупационе садржаје, располажу са довољно простора за организовање различитих активности, у складу са интересовањима корисника. У склопу Центра налази се ординација и интервенција у потпуности опремљене за те намене.

Објекат намењен за услугу **Предах смештај** за децу, младе и одрасла лица са интелектуалним тешкоћама у развоју је наменски саграђен објекат 23.03.2018. године, започет је 18.01.2016. године на катастарској парцели бр. 2910/1 КО – Ниш Теле Кула. Решење о употребној дозволи донето је 05.06.2018. године, бр. РОП – NISP – 10486 – IУРН – 2/2018. Простор у коме се пружа услуга има посебан улаз и двориште. Објекат у коме се пружа услуга корисницима (у даљем тексту: објекат) налази се у насељеном месту. Јавни превоз је доступан, до објекта саобраћају аутобуси линија 34 смер А и смер Б и 9. Има прикључак на електричну и телефонску мрежу, прикључак и инсталације за довод пијаће и одвод отпадних вода. Прилаз објекту приступачан је за несметан долазак возила са корисницима који се отежано крећу, и уз помоћ других помагала. Двориште је делимично ограђено, безбедно за боравак корисника. Објекат је приземан, те му из тих разлога није потребан вертикални транспорт. Топлотно је, звучно и хидро изолован, има

систем централног грејања који обезбеђује адекватну собну температуру, природно проветравање и осветљење. Улаз у објекат је обезбеђен видео – надзором. У објекту има 10 просторија: 5 адекватно опремљених соба са купатилом (за кориснике), соба за изолацију, дневна соба, сензорна соба, трпезарија и дежурна соба.

Простор у коме се пружа услуга **Прихватилиште за одрасла и стара** лица има два улаза и двориште. Прилаз објекту је приступачан за несметан долазак возила са корисницима који се отежано крећу, као и за самостално кретање корисника у инвалидским колицима и уз помоћ других помагала. Двориште је ограђено, безбедно за боравак корисника. Објекат је приземан, те му из тих разлога није потребан вертикални транспорт. Топлотно, звучно и хидро је изолован, има систем централног грејања који обезбеђује адекватну собну температуру, природно проветравање и осветљење. Улаз у објекат је обезбеђен видео – надзором. Простор у коме се пружа услуга располаже са 24 просторија. Све су опремљене адекватном опремом, у складу са наменом простора.

II. ОРГАНИЗАЦИЈА РАДА ЦЕНТРА

У току 2023. године ће радити са корисницима у Центру:

1. **Заједничке службе коју чини:**

- 1.1.Руководство: директор и помоћник директора;
- 1.2.Служба за финансијско – рачуноводствене послове;
- 1.3.Служба за опште и правне послове.

2. **Организациона јединица Дневни боравак за децу, младе и одрасла лица са интелектуалним тешкоћама у развоју коју чини стручна служба која је у односу на кориснике подељена у следеће групе:**

- 2.1.Група за децу и младе;
- 2.2.Група за кориснике аутистичког спектра;
- 2.3.Група за одрасле кориснике 1;
- 2.4.Група за одрасле кориснике 2;
- 2.5.Група за одрасле кориснике 3;
- 2.6.Здравствена служба.

3. **Организациона јединица Предах смештај за децу, младе и одрасла лица са интелектуалним тешкоћама у развоју коју чине:**

- 3.1.Стручна служба и
- 3.2.Здравствена служба; .

4. **Организациона јединица Прихватилиште за одрасла и стара лица коју такође чине:**

- 4.1.Стручна служба и
- 4.2.Здравствена служба

5. **Организациона јединица Лични пратилац;**

6. **Организациона јединица Персонална асистенција;**

7. **Свратиште за децу и младе.**

Радно време установе је одређено Одлуком о оснивању Центра и исто одређује оснивач установе. У току 2023. године Центар ће радити са корисницима:

Заједничке службе раде сваког радног од понедељка до петка у периоду од 7:30 – 15:30 часова, док служба одржавања хигијене од 06:30 – 18:00 часова.

ОЈ Дневни боравак за децу, младе и одрасла лица са интелектуалним тешкоћама у развоју рад се одвија сваког радног дана од понедељка до петка у времену од 6:30 до 17:00 часова, осим у време колективног годишњег одмора (у периоду од 03. 07. 2023 до

01. 08. 2023. год – двадесет један радни дан) стручног особља, државних и верских празника предвиђених Календаром нерадних дана у Републици Србији;

ОЈ Предах смештај за децу, младе и одрасла лица са интелектуалним тешкоћама у развоју рад се одвија 24 сата дневно, током целе године, осим у време колективног годишњег одмора (у периоду од 01.08.2023. до 01.9.2023 – двадесет три дана) стручног особља;

ОЈ Прихватилиште за одрасла и стара лица рад се одвија 24 часа у току целе године;

Услуга Лични пратилац детета и Персонална асистентија до 40 сати недељно у складу са индивидуалним планом подршке корисника;

Дужина радног времена одређена је у складу са чланом 50. Закона о раду, одредбама Посебног колективног уговора за социјалну заштиту и Правилником о унутрашњој организацији послова и радних задатака у Центру. Распоред радног времена је одређен специфичностима послова и дужином рада у Центру и исти је прецизиран наведеним Правилником.

Одмори у Центру се планирају на основу стручних мишљења, консултацијама са родитељима и усклађивања са другим установама и институцијама, као и економичности пословања установе.

Распоред коришћења одмора осталог особља утврђује директор Центра на основу исказане жеље радника и потребе рада Центра, а ради остваривања континуираног рада заједничких служби Центра.

III. ГОДИШЊИ ПЛАН И ПРОГРАМ РАДА ЗАЈЕДНИЧКИХ СЛУЖБИ

1. Служба за финансијско – рачуноводствене послове

Служба за финансијско – рачуноводствене послове на основу законских и других прописа и у складу са нормативима Центра, усмерава и прилагођава свој рад на извршавању основних задатака. Наведена служба организује, координира и прати извршење финансијских и рачуноводствених послова, развија, дефинише и координира припрему финансијских планова и финансијских извештаја, сарађује са органима контроле, координира припрему и израду завршног рачуна, контролише формирање документације за пренос новчаних средстава за исплату права, за реализацију материјалних трошкова, за обрачун и исплату плата, накнада и других личних примања, припадајућих пореза и доприноса.

2. Служба за опште и правне послове

Служба за опште правне послове на основу законских и других прописа и у складу са нормативима Центра, усмерава и прилагођава свој рад на извршавању основних задатака, као и на пружању правне подршке и помоћи корисницима услуга социјалне заштите ради утврђивање идентитета корисника, иницирања утврђивања и решавања грађанско – правног статуса корисника, обезбеђивања доступности правне помоћи и подршке у складу са потребама корисника, обезбеђивања комуникације корисника страних држављана са дипломатско конзуларним представништвима и помоћи приликом остваривања права код других институција.

2.1. Аналитичка делатност

У оквиру наведене службе препозната је потреба за формирањем аналитичке делатности која свој рад обавља кроз анализу извештаја о раду свих запослених. Аналитичко истраживачки послови обухватају следеће активности:

а) праћење и проучавање социјалних појава и проблема, израду анализа и извештаја о стању у области социјалне заштите и предлагања мера за унапређење заштите кроз предлагање увођења нових услуга на локалном нивоу;

б) праћење и проучавање рада и организације служби социјалне заштите, старање о унапређењу њиховог рада и пружање стручне помоћи;

в) израду стручних елабората за потребе државних и органа или установа и на њихов захтев давање стручног мишљења о појединим питањима;

г) изношење стручног мишљења и ставова, предлагање алтернативних решења и давање препорука о постојећим или будућим прописима, стратегијама, документима политике у области социјалне заштите и сл;

д) вредновање ефикасности одређених законских решења, стратегије развоја, програма или мера у одређеним областима социјалне заштите;

ђ) у сарадњи са специфичним пружаоцима услуга социјалне заштите, врши пилотирање нових и иновативних приступа за пружање услуга.

2.2. Кухиња

У оквиру опште службе организован је и рад кухиње у сменама од 06 – 20 часова. Радници су у обавези да врше редован санитарни преглед на сваких 6 месеци.

Исхрана корисника организује се у кухињи и по групама/собама у које су корисници смештени за услуге Дневни боравак и Предах смештај за децу, младе и одрасла лица са интелектуалним тешкоћама и ако обе поседују опремљену трпезарију капацитета корисника која се налази у приземљу зграде, услуга Прихватилишта за одрасла и стара лица располаже трпезаријом, капацитета 15 корисника.

О требовању, испоруци и евиденцији хране задужен је радник магацина хране.

О безбедности и здрављу на раду запослених задужено је лице са лиценцом издатом од стране министарства које је надлежно за издавања истих.

Одржавање хигијене у свим просторијама Центра „Мара“ је на високом нивоу. Радник на одржавању води рачуна о исправности свих инсталација и уређаја у Центру „Мара“.

3. ПЛАНОВИ РАЗВОЈА ЦЕНТРА

Планирање и развој услуга у Центру „Мара“ обављаће се у складу са Законом о социјалној заштити као и потребама локалне самоуправе као оснивача. Будући да је планирање усмерено ка корисницима и уједно представља основну могућност да изразе сопствене жеље и дођу до закључка о томе чиме желе да испуне живот, наш циљ је да допринесемо оном најважнијем, а то је БИТИ ДЕО ЗАЈЕДНИЦЕ – у смислу, да није довољно делити исти простор, већ бити укључен у све активности социо – културног живота кроз организовање различитих активности у сарадњи са свим појединцима добре воље, али представницима институција како јавног, тако и приватног сектора.

У складу са просторним и кадровским капацитетима Центар је окончао поступак лиценцирања услуга социјалне заштите при надлежном Министарству за рад запошљавање, борачка и социјална питања и добио лиценцу на период 5 година за пружање услуге социјалне заштите са капацитетом и то:

1. Дневни боравак за децу и млада лица са интелектуалним тешкоћама, капацитета 20 корисника;
2. Дневни боравак за одрасла лица са интелектуалним тешкоћама, капацитета 35 корисника;
3. Предах смештај за децу, млада и одрасла лица са интелектуалним тешкоћама, капацитета 10 корисника;
4. Прихватилиште за одрасла и стара лица, капацитет 15 корисника;

С друге стране, реализиованом реконструкцијом једног дела старог објекта и изградњом новог кроз обезбеђену донацију из иностранства припремили смо просторне капацитете и започели поступак лиценцирања осталих услуга: Лични пратилац и Персонална асистенција.

У наредној години, као и до сада у плану је унапређивање постојећих и проширивања листе будућих услуга социјалне заштите кроз развијање социјалног предузетништва и обезбеђивање средстава кроз донације, учествовањем на расписаним конкурсима државног и приватног сектора из земље и иностранства за: 1) покретање услуге Свратиште за децу и младе; 2) отварање сензорне собе у Дневном боравку. Сензорна соба

би била од користи не само сталним корисницима већ и осталим корисницима ове популације са територије Нишавског округа; 3) обезбеђивање најмање једног путничког возила и једног специјализованог комби возила за превоз инвалидних лица у сврху превоза корисника свих организационих јединица

У складу са првим **стратешким циљем** Стратегије социјалне заштите Града Ниша за период 2022 – 2026. године који се односи на: успостављање оперативног система прикупљања, обраде, чувања и ажурирања података значајних за социјалну заштиту у складу са националном и ЕУстатистиком планира се унапређивање аналитичке делатности кроз:

- унапређивање већ израђене јединствене базе података о корисницима свих услуга које Центар „Мара“ пружа;
- унапређивање већ израђених евалуационих образаца о задовољству корисника пруженим услугама Центра „Мара“ (у електронској верзији);
- израду статистичких образаца (који ће у себи садржати податке о социо – демографском, социо – економском, психо – социјалном и здравственом статусу корисника) прилагођених корисницима свих организационих јединица који ће се примењивати на нивоу Центра „Мара“ – у електронској верзији;

У складу са **другим стратешким циљем** Стратегије социјалне заштите Града Ниша за период 2022 – 2026. године који се односи на: успостављање јасног и свим грађанима, а нарочито најосетљивијим групама грађана, разумљив систем информисања о услугама и правима у области социјалне заштите и начину њиховог остваривања планира се унапређивање аналитичке делатности кроз:

- праћење и развој мапираних потреба корисника социјалне заштите на локалном нивоу;
- прилагођавање облика и начина информисања различитим циљним групама грађана;
- укључивање извештаја о информисању грађана као обавезног елемента годишњег извештаја о рада сваке установе социјалне заштите у Граду;

У складу са **четвртим стратешким циљем** Стратегије социјалне заштите Града Ниша за период 2022 – 2026. године који се односи на: унапређивање обима и квалитета подршке социјалне заштите најосетљивијим групама грађана у заштити од насиља, сиромаштва и социјалне искључености кроз:

- развијање и унапређење услуга за децу са интелектуалним тешкоћама у у развоју;
- развијање и унапређење услуга за особа са инвалидитетом;
- унапређивање рада у пружању бесплатне правне подршке корисницима Центра „Мара“ будући да у свом тиму већ имамо лице уписано у Регистар пружаоца бесплатне правне подршке при Министарству правде.

Остали развојни планови Центра „Мара“ односе се на: 1) завршетак реконструкције и адаптирање једног дела објекта у улици IX Бригаде бр. 59 и 2) формирање засебне организационе јединице здравствене заштите. 3) унапређивање веб сајта Центра „Мара“ у складу са технично – технолошким иновацијама у циљу свеобухватног информисања у складу са планом информисања шире и стручне јавности о услугама које Центар „Мара“ пружа.

4. САРАДЊА СА ДРУГИМ УСТАНОВАМА, ОРГАНИЗАЦИЈАМА ДРЖАВНОГ И ПРИВАТНОГ СЕКТОРА

Центар „Мара“ у свом дугогодишњем раду остварује сарадњу са многим установама, на првом месту са Центром за социјални рад „Свети Сава“ Ниш, док са следећим има закључен протокол о сарадњи:

- Филозофски факултет Универзитета у Нишу;
- Факултет за физичко образовање и васпитање Универзитета у Нишу
- Прехрамбено – хемијска средња стручна школа у Нишу;
- Угоститељско – туристичка средња стручна школа у Нишу;
- Спортским центром „Чаир“ у Нишу;
- Школа моде и лепоте- средња стручна школа у Нишу;
- Спортским центром „Чаир“ у Нишу;
- Удружење са менталним инвалидитетом (МИ);
- Удружење родитеља деце са инвалидитетом „Дан“, или Невладина организација „Дан“;
- Центар за модернизацију друштва и трансформацију локалне заједнице;
- Хуманитарна организација „Коло српских сестара“;
- Удружење „Нађи Раула“;

У складу са **петим стратешким циљем** Стратегије социјалне заштите Града Ниша за период 2022 – 2026. године који се односи на: унапређивање оперативне интрасекторске (између установа социјалне заштите и других пружалаца услуга) и успостављања интерсекторску (социјална заштита – образовање – примарно здравство – запошљавање – организације цивилног друштва) мрежу сарадње у циљу адекватнијег одговора на потребе корисника у плану је потписивања протокола о сарадњи са установа система васпитања и образовања и здравствене заштите, али и кроз унапређивање и развијање сарадње са медијима.

5. ПЛАН СТРУЧНОГ УСАВРШАВАЊА КАДРА

У наредној години као и до сада радиће се на праћењу научних достигнућа у раду са корисницима, кроз организовање, али и учествовање на научним скуповима, радионицама у циљу обезбеђивања што квалитетније услуге. С тим у вези, наредне године планирамо да учествујемо на следећим обукама, скуповима, округлим столовима, конференцијама:

У организацији Едукативног центра из Београда:

Информатичка обука намењена је свим запосленима Центра „Мара“;

Комуникологија у руковођењу пословањем намењена је свим стручним радницима/сарадницима Центра „Мара“;

У организацији Коморе социјалне заштите:

Успешно управљање пројектима и људским ресурсима намењена заједничкој служби и руководиоцима услуга;

Примена стручног поступка код пружаоца услуге намењена заједничкој служби и руководиоцима услуга;

Радно ангажовање и запошљавање особа са интелектуалним тешкоћама намењена заједничкој служби и руководиоцима услуга;

Превенција синдрома сагоревања код професионалаца у социјалној заштити намењена је свим стручним радницима/сарадницима Центра „Мара“;

Пружање услуге становање уз подршку за особе са инвалидитетом намењена је свим стручним радницима/сарадницима Центра „Мара“;

Примена скале за процену функционалне способности корисника и одређивања потребног степена подршке намењена је свим стручним радницима/сарадницима Центра „Мара“;

Стручни скуп „Октобарски сусрети“ намењена је свим стручним радницима/сарадницима Центра „Мара“;

Стручни скуп „Дани дефектолога“ намењене су дефектолозима Центра „Мара“;

Конгрес психолог намењен је психолозима Центра „Мара“;

Програм обуке стручних радника/сарадника и сарадника у социјалној заштити у области деменције, болести зависности – алкохолizam и преговарање са тешко сарадљивим корисницима;

У организацији Завода за унапређивање образовања и васпитања:

Развој дигиталних компетенција намењена је свим стручним радницима/сарадницима Центра „Мара“;

НТЦ и рана музичка стимулација намењена је свим стручним радницима/сарадницима Центра „Мара“;

У организацији Републичког завода за социјалну заштиту:

Енигматски свет чула намењена је свим стручним радницима/сарадницима Центра „Мара“;

МА социолошкиња Александра Игњатовић

стручни сарадник на услугама у заједници

6. ПЛАН И ПРОГРАМ РАДА ПЕДАГОГА

Основни стручни послови педагога у зависности од карактеристика и потреба корисничке групе обухватају: 1) информисање, процену, планирање; 2) посредовање и заступање у остваривању права и коришћењу услуга; 3) спровођење мера заштите корисника и праћење ефеката предузетих услуга и мера; 4) саветодавно усмеравање, активацију и реализацију социо-едукативне активности у складу са потребама и интересовањима корисника; 5) бригу о физичком, психичком, социјално – емоционалном, когнитивном и развоју комуникације и стваралаштва код корисника; 6) педагог се ангажује и на праћењу, усмеравању и подршци стручним сарадницима, сарадницима и волонтерима који се ангажују у непосредном раду са корисницима, као и студентима непрофесионалној пракси, како би се обезбедио развој, доступност и одговарајући квалитет услуга; 7) ангажује се и у раду на пословима радно – окупационог терапеута, радно – инструктивне, хабилитационе, рехабилитационе, рекреативне и културно забавне активности и подршку у задовољавању свакодневних потреба и унапређењу квалитета живота корисницима који имају тешкоће у самосталном функционисању.

Педагог у раду користи адекватне методе, технике и дидактичка средства којасун прилагођена особама са сметњама и тешкоћама у развоју.

Врши се процена интелектуалних способности, способности за усвајање и стицање знања, способности за стицање вештина, особина личности, мотивације, социјалне и

емоционалне зрелости. Рад је континуиран и базира постигнутим развојним стадијумима.

Све се то остварује кроз индивидуални и групни рад како би капацитети сваког корисника били препознати и у потуности искоришћени.

Рад педагога је могуће остварити и уз континуирану сарадњу са другим стручним лицима установе. Такође постоји стална сарадња и са родитељима и старатељима како би се постигла потпуна слика о начину функционисања и потребама сваког корисника.

Рад педагога обухвата следеће области:

Учествовање у пријему корисника подразумева следеће активности: 1) преглед документације за пријем корисника у установу заједно са осталим члановима комисије; 2) вођење интервјуа и узимање анамнестичких података од родитеља или старатеља; 3) праћење целокупног понашања корисника кроз индивидуални и групни рад; 4) доношење одлуке о пријему корисника уз сагласност свих чланова комисије; 5) писање опервационог листа након три месеца уколико се корисник успешно адаптирао на групу.

Приликом распоређивања у одговарајућу групу води се рачуна о календарском, менталном узрасту, нивоу способности, емоционалној и социјалној зрелости и интересовању сваког појединачног корисника.

Рад педагога у кабинету обухвата следеће активности:

- **Индивидуални рад са корисницима** који зависи од врсте и степена ометености као и од очуваних способности сваког појединачног корисника. У обзир се узима следеће: 1) календарски и ментални узраста корисника; 2) степен очуваности психичких функција; 3) постојећи, а неискоришћени потенцијали за развој личности; 4) тренутно психичко стање корисника; 5) тренутна мотивација корисника. Спроводи се следеће вежбе, технике и методе: вежбе за развој психомоторике: ове вежбе развијају способности опажања и сналажења у околини, развијају моторику, моторичке вештине, развијају координацију и подстичу развој говора, когнитивних и других интелектуалних способности. Овде спадају следеће вежбе: вежбе упознавања делова тела и телесне целовитости, вежбе за развој опажаја, вежбе моторичке и визуо-моторне координације. Затим следе и следеће: вежбе упознавања делова тела и телесне целовитости, вежбе за развој опажаја, вежбе моторичке и визуо – моторне координације. Вежбе за подстицање развоја говора и језика: ове вежбе оспособљавају кориснике да слушају и разумеју говор других, развијају активни и пасивни речник, подстичу когнитивни развој. Примену Монтесори праксе.
- **Рад на адаптацији корисника** – адаптација корисника подразумева социјализацију и интеграцију у животну и радну средину. Задатак педагога је зато следећи: 1) континуирано пратити понашање корисника у свим активностима; 2) препознати психо патолошке феномене и симптоматологију; 3) спречавати асоцијална понашања и радити на учењу социјално прихватљивих образаца понашања у свакодневной комуникацији; 5) неговати стечене навике и радити на увајању нових.
- **Сарадња са родитељима корисника** – овај рад подразумева: 1) интервју са родитељима и узимање основних анамнестичких података;; 2) саветовање родитеља у вези са актуелном породичном проблематиком (пружање адекватних савета како би се разни сукоби, неслагања, несугласице између корисника и родитеља превазишли на конструктиван начин); 3) саветовање родитеља у вези са променама у понашању које су примећене на основу групног и индивидуалног рада, обавештавање о напредовањима или назадовању у функционисању; 4) упућивање родитеља на редовне лекарске

контроле, а посебно оних корисника који имају психичке сметње удружене са менталном ретардацијом.

- **Вођење администрације и документације:** Задатак педагога је свакодневно вођење индивидуалног дневника рада, израда месечних и кварталних извештаја и израда годишњег плана рада. Педагог даје своје мишљење о кориснику и при томе користи: биографске податке, податке добијене од родитеља или старатеља корисника, податке које је добио од васпитача групе и податке које је добио на основу тестирања корисника. Вођење документације је потребно и да би се могла извршити евалуација података добијена у различитим временским интервалима а све са циљем доношења закључака о променама (напредовањима или назадовањима) на пољу психофизичких способности и функција.
- **Сарадња са стручним лицима:** у установи подразумева: заједничко праћење корисника од стране тима стручњака (дефектолога, психолога, педагога, социјалног радника, васпитача, мед.сестара, лекара, проф.физичке културе). Акцент овог тимског рада је на адаптацији корисника на групу, друге кориснике, васпитаче и режим рада унутар групе а све у циљу постизања што боље групне динамике сваке појединачне групе.

Дипломирани педагог

Сандра Симоновић

IV. ОРГАНИЗАЦИОНА ЈЕДИНИЦА ДНЕВНИ БОРАВАК ЗА ДЕЦУ, МЛАДЕ И ОДРАСЛА ЛИЦА СА ИНТЕЛЕКТУАЛНИМ ТЕШКОЋАМА

Сврха услуге дневног боравка састоји се у унапређењу квалитета живота корисника, у властитој социјалној средини кроз одржање и развијање социјалних, психолошких и физичких функција и вештина, како би се у што већој мери оспособили за самосталан живот.

Општи циљ: унапређење квалитета живота деце, младих и одраслих са интелектуалним тешкоћама, особа са аутистичним спектром и њихових породица као и сензибилисање локалне заједнице за разумевање, прихватање и стварање једнаке шансе за све грађане у Нишу.

Посебни циљеви: Развој услуге која доприноси укључивању особа са инвалидитетом у свакодневни живот заједнице, развој њихових капацитета и већој самосталности. Пружање подршке породицама које имају дете са сметњама како би одржали породично јединство и квалитет породичног окружења. Равој капацитета услуга као и свих укључених социјалних актера кроз континуирано унапређење услуге Промоција концепта социјалне инклузије кроз планиране и осмишљене акције усмерене ка локалној заједници.

Циљна група: Услуга је намењена деци, младим и одраслим лицима са интелектуалним тешкоћама **II и III степена подршке**¹ деци и младима до 26 година старости и одраслим лицима од 26 до 65 година старости.

Капацитет услуге је 55 корисника у једној смени у периоду од најмање 8 сати током дана. У категорији за децу и младе са интелектуалним тешкоћама до 20 корисника и за одрасла лица са интелектуалним тешкоћама до 35 корисника.

У складу са критеријумом – године старости корисника формирано је пет група: 1) група за децу и младе, 2) група за кориснике аутистичног спектра, 3) група за одрасле 1, 4) група за одрасле 2 и 5) група за одрасле 3.

Смештај корисника се обезбеђује кроз стандардни пријем корисника. Свим корисницима је обезбеђена квалитетна услуга, коју пружалац услуге обезбеђује својим капацитетима како у погледу простора тако и у погледу броја запослених који реализују све програмске активности у складу са потребама корисника и утврђеним степеном подршке.

Активности: 1) подршка у изградњи и одржавању позитивних односа са децом и одраслима; 2) организовање радно – окупационих активности; 3) развој комуникационих вештина; 4) развој вештина за препознавање и решавање проблема; 5) развој вештина и знања потребних за живот у заједници; 6) развој вештина самозаштите; 7) рехабилитационе и терапијске активности; 8) организовање пригодних културно – забавних садржаја; 9) организовање слободног времен корисника; 10) организовање рекреативних активности.

---

¹ Подршка I степена – значи да корисник није способан да се самостално брине о себи и укључи у активности дневног живота у заједници, због чега му је потребно физичко присуство и континуирана помоћ другог лица. Подршка II степена - значи да корисник може да брине о себи и да се укључи у активности дневног живота у заједници уз физичко присуство и помоћ другог лица. Подршка III степена - значи да корисник може да брине о себи и да се укључи у активности дневног живота у заједници, али му је услед недовољно развијених знања и вештина потребан надзор и подршка другог лица. Подршка IV степена - значи да корисник самостално, односно уз подсећање, може да обавља све животне активности.

IV. ГОДИШЊИ ПЛАН И ПРОГРАМ РАДА ОРГАНИЗАЦИОНЕ ЈЕДИНИЦЕ ДНЕВНИ БОРАВАК

У овом делу биће приказано шта обухвата свака од активности у непосредном раду кроз индивидуални и/или групни са корисницима у зависности од специфичности групе: 1) деца и млади, 2) група корисника аутистичног спектра и 3) група за одрасле.

1. ДЕЦА И МЛАДИ СА ИНТЕЛЕКТУАЛНИМ ТЕШКОШЋАМА

У овом делу биће приказано шта обухвата свака од активности у непосредном раду кроз индивидуални и/или групни са корисницима у зависности од циљне групе.

1. Подршка у изградњи и одржавању позитивних односа са одраслима и децом

Циљ подршке је социјализација корисника, групна интеракција и интеграција. Социјализација деце и младих са интелектуалним тешкоћама се остварује у условима заједничког живљења и међусобне интеракције са другим корисницима и особљем унутар групе. Степен социјализације зависи од врсте подршке, индивидуалних могућности развоја психофизичких функција, резултата рехабилитационих мера, стимулације и заинтересованости породице и непосредне уже и шире друштвене заједнице. Социјализација и адаптација у *радној јединици дневни боравак за децу и младе* са интелектуалним тешкоћама подразумева следеће: место појединца у групи и у дневном боравку; играње и дружење са другим корисницима; навикавање на устаљени режим рада у дневном боравку; групна интеракција – остваривање интеракције корисника и васпитача у групи, као и међусобно корисника; одлагање материјала и играчака на своје место након завршених активности; навикавање на промене у редоследу обављања активности у току радног дана.

2. Организовање радно – окупационих активности, односно едукативних активности, које подстичу развој нових знања и вештина

Свака активност, која развија радне навике и подстиче стицање нових знања и вештина, има васпитну вредност. Радно – окупационим активностима се стичу радне навике, заинтересованост за рад, истрајност, одговорност, знање, умешност и вештина за обављање једноставних радњи. Истовремено се развија моторика и побољшава координација покрета. Свака едукативна активност позитивно делује на психофизички развој и понашање корисника. Као и свака мануелна активност, тај рад мора бити усмерен, индивидуално дозиран и планиран. Квалитет и квантитет производа нису циљ активности, они могу бити резултат целокупног развоја корисника.

Примарни циљ окупационе терапије је позитиван утицај на целокупну личност корисника и њихових социјалних односа у средини у којој живе. Свака радна активност

подразумева скуп психо-физичких активности које су унапред индивидуализоване тј. прилагођене способностима и интересовању корисника.

Радно – окупациона терапија има за циљ подизање степена самосталности корисника, усвајање нових вештина, развијање креативности и бољу организацију времена у боравку и ван њега. Овакав вид терапије мотивише кориснике да се креативно изразе, а самим тим задовоље социјалне и емоционалне потребе.

Радни терапеут врши индивидуалну процену корисника кроз одређену врсту интервјуа и задатака. Радно – окупациона терапија се изводи кроз одређене радионице, а индивидуалну процену корисника врши радни терапеут кроз интервјуе и задатке.

У оквиру радне окупације организују се следеће секције:

Драмско – литерарна секција – у оквиру ове секције се учи и интерпретирају научени текстови, рецитације, правилно и изражајно читање и писање литералних састава. Ове активности имају благотворан ефекат накраткорочно и дугорочно памћење, правилније вербално изражавање, као и побољшавање графо-моторичких способности.

Ликовна секција омогућава корисницима да своје унутрашње жеље као и поимањесвета испоље кроз разна ликовна средства и технике.

Музичка секција је усмерена ка развијању интересовањаи вештина у области основног музичког и ритмичког изражавања. Подразумева разноврсни програм слушања музике, праћење такта, индивидуалног или групног певања. Поред ових реализује се и учење једноставних игара и народних кола уз музику, што за циљ има оплемењивање музичког доживљаја деце и младих и са интелектуалним тешкоћама у развоју.

У оквиру радне окупације организују се следеће радионице:

Радионица народне радиности: ткачка, кројачка радионица и радионица веза.

Ткачка радионица: Садржаји рада: мотање вунице, припрема ручних рамова за ткање (сновање основе), провлачење потке, чворовање вуницом (по шеми); Средства за рад: рам са ексерима, канап, разнобојна вуница, крпице, пластичне кесе; Производи: подметачи, тканице и торбице.

Кројење и шивење: Сечење маказама по мери и по линији, вежбе са иглом на разним материјалима, фирцање и спајање. Вез: пуним, петљастим, гобленским и бодом оплетуше. Средства за рад: панама, плиш, чоја, платно, вуница, ламирани и др. конач, папир, картон, разне врсте игала; Производи: столњаци, подметачи, јастучнице, зидне слике, вежене честитке.

Радионица филца (израда предмета од чешљане вуне), која развија креативност, истрајност и посвећеност раду. Средства за рад: вуна, специјалне игле за суво филцовање, тврди сунђер, сапун, вода, пластична подлога за рад, електрични бокал за воду. Производи: ручно рађени украси и играчке.

Радионица за ликовно изражавање – радионица обухвата различите врсте ликовних техника (витраж, уље на платну, колаж, бојење таканине...) у којој се реализују различити програми уз примену широког спектра ликовних техника:

Цртеж – обичном оловком, бојење- дрвеним, воштаним, акварел и уљаним бојама, као и бојама за свилу и стакло, колаж, мозаик, израда украсних и употребних предмета од природног материјала. Производи: зидне слике (уље на платну, витраж), цртежи, уникатне ешарпе. Осим што постичу креативност, ликовне активности развијају и визуелно – моторну координацију и фину моторику. Тематске целине бирају радни терапеути према годишњим добима и актуелним празницима, као и интересовањима корисника.

Радионица папирнате галантерије која производи украсне кутије, кесе за флаше, честитке. Садржаји рада: мерење, обележавање, сечење, савијање (на пола, у спиралу и

у виду хармонике), спајање рупица иглом и концем, зумбање картона, облагање картона папиром у боји, лепљење, укоричавање, постављање ручке; Средства за рад: папир у боји, картон, украсно платно, селотејп, лепак, конач (gliser), траке за ручке, калуп за папирне кесе, шило, зумба, игла за вез; Производи: украсне кесе за флаше, украсне корпице, честитке и зидне слике техникама колажа, квилинга и веза.

Радионица пластичног обликовања у којој се производе најразличитији предмети који могу наћи своју примену у свакодневном животу. Средства за рад: пластелин, глина, глинамол.

Еколошка радионица (одржавање и декорација радних просторија, баштовански радови: одржавање травњака, живе ограде, цвећа..) Средства за рад: вода, наменски производи за одржавање простора, земља, баштенски алат (маказе за резивање, косилица, лопата, грабуља, мотика, ашов, метле, колица).

Кулинарска радионица као најкориснија особама са сметњама у развоју, јер им омогућава занимљив начин савладају свакодневне животне вештине. Постоје многе активности које се могу радити у кухињи са овом популацијом, а које могу бити изузетно стимулативне за њихов развој. Кулинарска радионица се одвија у наменски одређеном простору и опремљена је потребним апаратима за припрему хране и напитака.

3. Развој комуникационих вештина

Комуникација представља основу за усвајање језика и развој говора, интелектуални развој, учење и социјализацију. Деца и млади са интелектуалним тешкоћама већином имају неке поремећаје говора и језика (дислалију, алалију, лоше изговарање слова, врскање, дисграфију, дисортографију). Некада је дневни боравак прва заједница у коју деца долазе из породица. Онда је примарни циљ разумевање једноставних налога и њихово извршавање, односно рад на невербалној комуникацији (рецептивни говор). Често је корисницима пажња краткотрајна и дифузна, а памћење је изразито механичко. Вокабулар је оскудан и недовољно развијен, те су неопходна дужа и честа понављања, показивања и упућивања.

Развој комуникационих вештина има више циљева: омогућава корисницима разумевање говора других, као и јасније усмено и писано изражавање; разумевање појмова на нивоу искуства; оптимални ниво социјализације корисника у оквиру њихових говорних и језичких могућности; овладавање језичким фразама из свакодневног живота, које имају вредност комуникације, опажања и остваривања социјалних веза; писани говор, код корисника код којих постоји потенцијал за развој графомоторичких способности; исправљање говорних сметњи, као допуна логопедском раду, чиме се истовремено спречава пропадање вокабулара; оспособљавање корисника за разумевање писаних текстова, филмова, позоришних представа, медија. Рад на развоју комуникационих вештина поразумева:

Рецептивни говор, односно: рад на развоју невербалне комуникације (разумевање мимике, геста, погледа, гримасе, додира, вокализације); слушање говора, разумевање информација и адекватно понашање корисника (извршавање радње, показивање слика, узимање и давање предмета); разумевање и извршавање једноставних налога и радњи (разумевање свакодневних животних ситуација); разумевање временског следа догађаја; разумевање и извршавање неколико налога у низу; дискриминација шума и звукова из свакодневног живота (киша, ветар, гласови људи); визуелно и акустичко опажање – слушање радио програма, гледање филмова и ТВ програма.

Експресивни говор, односно: вежбање доње вилице, вокализација; имитативни говор, имитација геста; богаћење речника – показивање и именоване различитих појмова

са сличица или слика у књигама; именовање и показивање предмета у просторији и ван ње; усвајање стереотипних израза „изволи“, „хвала“, „добар дан“ и сл. (корисници који могу да говоре); богаћење речника изразима из свакодневног живота; усмено изражавање – разговарање са одраслом особом, другим дететом или неколико особа (изражавање својих потреба, жеља, вођење разговора), разговор путем телефона, меморисање рецитација, интерпретација добијених информација.

Рада на развоју комуникационих способности подразумева и учење за рад на рачунару.

4. Развој вештина за препознавање и решавање проблема

Основни циљ је усвајање когнитивних вештина које су потребне за учење као што су: пажња, меморија, мишљење, говор и језик. Ове вештине омогућавају корисницима да разуму различите информације и односе у спољашњем свету, што представља основ за сва даља учења у животу. Развој когнитивних способности доприноси богаћењу искуства, бољем опажању, схватању основних појмова количина, величина, облика, и бољем сналажењу у простору и времену.

Активности које се реализују: препознавање и именовање предмета (боја, облик, величина); процењивање постојаног објекта, утврдити да ли за корисника предмет постоји и онда када је ван његовог видног поља; постављање предмета у простору; кретање предмета (вертикално, хоризонтално, по косини, кружно кретање); пролажење предмета кроз други предмет, стављање једног предмета у други предмет, стављање једног предмета поред другог и испод другог; просторни ред, серијација и класификација; спонтана игра предметима различитих облика; препознавање геометријских облика (круг, квадрат, правоугаоник, троугао); постављање предмета - хоризонтални и вертикални низови; појам пара (пар ципела, рукавица, придруживање); постојаност предмета (мотивисати корисника да трага за предметом који скривамо); кореспонденција „идентичних парова“ – стављање сличица на исту такву сличицу; кореспонденција „калуп – облик“ (круг, троугао, правоугаоник, квадрат).

Задаци: подстицање радозналости за предмете, појаве, догађаје, људе и њихова занимања; развијање вештина за сналажење у различитим ситуацијама; овладавање вештином игре (дељење играчака, чекање на ред у игри); развијање вештине решавања проблема (решавање сукоба или доношење одлука у одређеној ситуацији); усвајање општих појмова који се односе на објекат, простор, узрочност; развијање елементарних појмова који се односе на количине, величине, облике, мере, положај у простору и просторне односе два или више објеката; развијање основних логичких појмова који ће допринети сналажењу корисника у простору и време.

5. Развој вештина и знања потребних за живот у заједници

Када су у питању **особе** са интелектуалним потешкоћама стално је присутан проблем изопштености из различитих видова друштвених дешавања. Социјализација је сложени процес изградње личности, што подразумева прогресивно смањивање нагонских потреба, социјално оплемењивање, као и развијање способности за прилагођавање друштву. Представља процес учења правила и обичаја неког друштва и уско је повезана са васпитањем. Социјалне вештине се уче у условима заједничког живљења и међусобне интеракције и комуникације корисника са другим људима у окружењу. Социјалне вештине подразумевају:

- Учење и развијање особина и навика неопходних за групни живот и рад у мањим заједницама (вештине у комуникацији, склапање и неговање пријатељског односа, подстицање солидарности);

- Развијање свести о себи и вредновање своје личности (свест корисника може бити користан члан друштва);

- Разумевање и извршавање једноставних налога васпитача у смислу усвајања навика учтивог понашања (поздрављање познатих лица свакодневно, поздрављање непознатих особа – упознавање, дочекивање гостију и посетилаца; примање или давање поклона, комплимената, саучешћа, честитања; разговор телефоном; нуђење или прихватање позива за излазак у шетњу, биоскоп, позориште...) и указивање на учтиве и неучтиве начине изражавања (елиминисање псовки и других непристројних израза);

- Емоционално прилагођавање у животним ситуацијама (развијање правила односа према друговима и другарицама, понашање у веселим ситуацијама, понашање и реаговање у фрустрационим ситуацијама, развијање осећаја одговорности за своје поступке);

- Формирање свести о елементарним нормама друштвено-моралног понашања (испуњавање обећања, одржавање поверења, чување тајни и сл.), елиминисање непристојног понашања у разним ситуацијама (оговарање, непристојна радозналост, бучно понашање, пљубање на јавном месту, млатарање рукама и сл.).

- Подстицање социјалне иницијативе (научити кориснике да затраже обавештење од непознатих лица на непознатим местима, да се снађу у ресторану или послатричари приликом наручбине и плаћања, да знају да се обрате полицајцу ако се изгубе, или ако им је потребна помоћ, да знају своје личне податке и да их дају надлежнима;

- Руковање новцем и куповина (располагање наградом или цепарцем, обављање ситне куповине за потребе домаћинства).

Социјализација на ужем плану одвија се у самом боравку на практичним примерима и у датим ситуацијама. На ширем плану одвија се ван боравка и то на разним местима и у разним ситуацијама: едукативни и рекреативни излети, продајне изложбе, спортска и друга такмичења, учешће на инклузивним манифестацијама, посете биоскопу, позоришту и другим представама, сналажење у саобраћају-коришћење пешачког прелаза, аутобуса. На овај начин корисницима се пружа више самопоуздања и сигурности за срећнији и садржајнији живот у заједници.

Степен остварене социјализације зависи како од очуваних интелектуалних и вербалних могућности самог корисника, тако и заинтересованости средине да помогне у том процесу.

6. Развој вештина за самозаштиту

Ова област рада је у раду са најмлађом популацијом примарна, јер за циљ има усвајање и развијање основних **животних** вештина, који ће им омогућити већи степен самосталности, а самим тим и социјалне инклузије. Самопослуживање и самозаштита се у раду са децом и младима односи на усвајање хигијенских навика, исхрану и бригу о својој одећи и обући. То ће се посебно форсирати кроз перманентан рад са корисницима, због важности хигијене у насталој епидемиолошкој ситуацији.

Усвајање хигијенских навика: контрола сфинктера, самостална употреба тоалета; осамостаљивање у коришћењу хигијенског прибора, прању и брисању руку, употреби марамце за нос; упознавање са основним појмовима хигијене: прљаво, чисто, мокро, суво; упознавање са општим опасностима (вела вода, ватра, оштар предмет...).

Исхрана: самопослуживање за столом – правилно седење за столом; правилна употреба прибора за јело; самостално конзумирање хране и самостална употреба чаше; осамостаљивање у постављању и распремању стола.

Брига о одећи: навикавање на самостално облачење и свлачење одеће и обуће; закопчавање дугмади и рајфешлуса; самостално одлагање ствари у ормарић; сређивање ормарића; чешљање косе – самостално и испред огледала. Сви послови и задаци морају бити врло једноставни, јасни и конкретни.

У свакој активности са децом и младима посебно се наглашава сфера безбедности у смислу: стварања навика културног понашања; навикавања деце и младих на заједнички рад са вршњацима и учешће у групним активностима; основна упутства за безбедно кретање улицом; правилног коришћења оштрих предмета – есцајг; осамостаљивања за коришћење електричних уређаја.

7. Рехабилитационе и терапијске активности

Рехабилитација особа са интелектуалним тешкоћама је врло захтевна и комплексна и подразумева поступке који укључују третмане дефектолога, логопеда, психолога и професора физичког васпитања. Третмани дефектолога, логопеда, психолога и професора физичког васпитања спроводе се у простору који је предвиђен за ту намену (логопедски кабинет, кабинет за индивидуални дефектолошки третман, кабинет за психолога, простор за релаксацију и рекреацију). Адекватан индивидуални дефектолошки третман помаже детету да ублажи или превазиђе одређени проблем. Развијањем постојећих потенцијала јачају се поједине способности, а адекватним приступом и третманом ублажавају или превазилазе постојеће препреке. Логопедски третман подразумева низ интервенција на стимулацију говорно- језилког развоја (рецептивног говора – развој значења речи и експресивног говора - развој речи) и социо-емоционалног развоја (заједничка пажња, игра, интересовање за друге). Психолог примењује психолошке тестове и скале у циљу процене актуелног нивоа функционисања, утврђивање снага и слабости, предлаже терапијске интервенције. Применом психотерапијских техника ради на социо-емоционалном развоју. Овај рад укључују и родитеље, односно целу породицу, као контекст у коме се дете или млада особа развија. Стимулација развоја психомоторике је база за развој осталих вештина и способности.

Покрет представља полугу преко које се остварују прве тежњедетета ка свету и преко које дете делује на свет. Истовремено ти покрети представљају и прву шему искуства о себи у свету и о свету који нас окружује. Покретом се побуђују, понављају и дограђују сензомоторна искуства и психомоторни развој. Физичке вежбе помажу да се отпусти вишак енергије и да се повећа усмерена активност и снага, развије фокус и концентracија, и успостави опуштеност и добар осећај у телу. Укључивање у групну физичку активност помаже у развијању доживљаја припадности групи. Све рехабилитационе и терапеутске услуге се пружају или организују на начин дефинисан у индивидуалном плану услуга, прилагођеном очуваним способностима сваког корисника понаособ. Оне се организују и кроз групне и образовне, рекреативне активности према слободном избору. Циљеви рехабилитацијских поступака: ублажавање или отклањање специфичних тешкоћа или поремећаја у једној или више области сензомоторног и психомоторног **развоја**; развој моторичких вештина и спретности при кретању, координација покрета; обнављање искуства о себи, себи и у односу на друге, као и себи у односу на простор и време; богаћење сензомоторичких искустава, релаксација.

8. Организовање пригодних културно – забавних садржаја

Основни циљеви културно – забавних садржаја су: ширење знања и искуства и подстицање мотивације код корисника; превенција осећања усамљености и изолованости; развијање осећања пријатности, задовољства и личне вредности; задовољавање потребе за сугурношћу и прихватањем; развијање способности да се прихвати и поднесе привремени неуспех; отклањање тензије, развијање естетских и моралних вредности, развијање комуникације као вида активне социјализације.

Културно – забавни садржаји обухватају следеће активности: прославе рођендана корисника, обележавање и прослава значајних датума (Дан установе, Дан инвалида, 8. март, Нова година...); присуствовање уметничким или културним догађајима (бископске и позоришне представе, изложбе ...); организовање ликовних радионица – у сарадњи са хуманитарним организацијама, одлазак у шетње, обилазак града и посете историјских знаменитости (парк Бубањ, Тврђава, Чаир, музеј, библиотека...); заједничко дружење у угоститељским објектима (кафићи, посластичаре, ресторани...); дружење са корисницима других установа (геронтолошки центар, дневни боравци, инвалидска удружења, школе ...); посета и учествовање на изложбама ручних радова, организовање изложби (хуманитарних, аукцијских и продајних).

9. Организовање слободног времена у складу са потребама и интересовањима корисника

Циљеви организовања слободног времена: правилно коришћење и планирање слободног времена; унапређење квалитета друштвеног живота; задовољавање социјалних и емоционалних потреба корисника, социјализација корисника. Избор активности се врши на основу интересовања корисника а уз надзор васпитача, и подразумева: играње друштвених игара; одмарање и дружење после ручка уз кафу; прелиставање илустрованих часописа; бављење хобијем; уређење и декорација радних просторија и хола; гледање културно – забавног и спортског ТВ програма; слушања одабране музике; изражавање кроз покрет (плес).

10. Рекреативне активности (излети, спортске активности)

Рекреативне активности подразумевају излете и рекреативне боравке ван места становања, а све у циљу постизања вишен нивоа самосталности и социјалне интеграције деце и младих. Тиме се подстиче привремено одвајање од родитеља и прилагођавање на нове животне ситуације, групни живот и рад, самостлно старање о себи, побољшање здравља и позитиван утицај на емоционални живот. Део активности поклапа подразумева и програм физичких активности, које спроводи професор физичког васпитања. Рекреација обухвата следеће активности: унапред планиране одласке деце и младих ван простора дневног боравка, са циљем стицања вештина сналажења у простору и социјалном окружењу; игре у природи у складу са годишњим добима, једнодневни излети – посете историјским местима или природним знаменитостима; вишедневни рекреативни боравак (уз посебан програм рекреативног рада), спортске активности: фудбал, кошарка, пливање, стони-тенис, куглање и др. (у сарадњи са проф. физ. васпитања).

2. ПОДГРУПА МЛАДИ СА АУТИСТИЧНИМ СПЕКТРОМ

Узрок развоја аутизма до данашњег дана није познат. Још уек је непознаница зашто се аутизам јавља већ у првим месецима живота, те зашто се деца која су се сасвим нормално развијала (првих месеци или годину дана) изненада повлаче у свој свет који је нама непознат.

Аутизам као развојни поремећај најчешће се јавља у току првих тридесет месеци живота, односно у току прве три године живота, период када дете постаје свесно самог себе и своје околине. Код аутизма нема смањења или повратка на почетно стање, он је равномеран у свом интензитету и току. Аутизам је стање, а не болест, аутистично дете одраста у одраслог човека са аутизмом.

Први знакови аутизма код детета: не успоставља **контакт очима** (нпр. код храњења али и приметно избегава очни контакт са родитељима и другим људима у својој околини); може показивати **приврженост** само једној особи нпр. мајци, оцу, сестри или некој другој особи са којом се осећа сигурније; тешко се навикава на **обављање нужде**; **не узвраћа осмех** (чак ни кад су родитељи у питању); **не реагује на своје име** или глас блиске особе; **не прати погледом** предмете које му показујете; **не користи** никакве покрете за комуницирање; **не започиње мажење** нити реагује на мажење; **не имитира покрете и изразе лица** родитеља; не показује **интерес** или срећу при интеракцији са другима; **неразумљив говор** (може се јавити говор властитим језиком, те евентуално безразложно понављање истих речи непримерених ситуацији); **једнак однос** према људима, стварима, животињама – дете са аутизмом **једнако перципира** све пред собом и једнако се односи према свему (или му је све једнако или све једнако важно); не успева **оценити ситуацију** – нпр. не боји се претрчавати улицу пуну аутомобила, али се боји или је агресивно у простору који је з а њега безопасан.

Наведени симптоми се не морају јавити код све деце са аутизмом. **Манифестација симптома** зависи од степена аутистичног поремећаја од којег дете пати. Последњих година је дошло до **наглог пораста дијагнозе** аутистичног спектра понашања, између осталог и због промене дијагностичких поступака.

Како дете са аутизмом прераста у одраслу особу са аутизмом, знакови аутизма у одраслом добу су: неспособност **стварања пријатељства** и блиских односа; неспособност **играња у друштву** (може бити непредвидиво и насилно); **повнављајућа понашања** (нпр. врћење у круг) и неуобичајена употреба језика (вриштање и чудни звукови); **превелика окупираност** одређеним објектима или активностима; немогућност **обављања неких рутина** (може сатима седети потпуно мирно и у чудном положају).

Основни принципи у раду су: **развијање самосталности; континуирано бављење; баланс између динамике групе и индивидуализације рада; максимизирање позитивног; функционални циљеви са јасним очекивањима; стална процена; чврста структура; генерализација; интензивна сарадња са родитељима; тимски рад.**

Основни облици рада са лицима из аутистичног спектра су: индивидуални рад, групни рад у паровима и фронтални рад.

Проблеми развоја аутистичних лица у раду са њима захтеваће високо учешће индивидуалног рада, а у одређеним случајевима то ће бити једино применљив облик рада.

Рад ће се организовати у мањим групама или паровима у ситуацијама када су у датој области способности уједначене па се могу обрађивати исти садржаји. Фронталним радом наводе се на дружење и међусобну сарадњу, али су могућности за овакав рад често ограничене. Радно васпитање, физичко, креативно - музичко и ликовно, су области где су изгледи за фронтални рад најбољи.

Циљ у раду са лицима каја су у спектру је стављање у функцију аспеката личности од успостављања контаката са околином, развијања социјално прихватљивог понашања, подстицања психомоторног развоја, изграђивање личне аутономије, подстицања креативног изражавања, стицања примерених знања, вештина и навика, као и развој мануелних и других способности.

На основу процене потреба корисника и степена потребне подршке, стручни радник израђује индивидуални план услуге који садржи: циљеве који се желе постићи, очекивани исход, временски оквир у ком се реализује план услуге, рок за поновни преглед индивидуалног плана услуге, имена лица одговорних за реализацију индивидуалног плана услуге.

Услуге дневног боравка остварују се кроз програмске активности којима се у складу са проценом потреба корисника, обезбеђује очување и развијање потенцијала корисника, односно, припрема корисника за одржив, самосталан живот.

Програмске активности обухватају: **подршка у изградњи и одржавању позитивних односа са одраслима и децом; организовање радно - окупационих активности, односно едукативних активности које подстичу развој нових знања и вештина; развој комуникационих вештина; развој вештина за препознавање и решавање проблема; развој вештина и знања потребних за живот у заједници; развој вештина за самозаштиту; рехабилитационе и терапијске активности; организовање пригодних културно - забавних садржаја у оквиру дневног боравка, односно омогућавање корисницима да присуствују активностима у заједници; организовање слободног времена у складу са потребама и интересовањима корисника; рекреативне активности (излети, спортске активности и др.).** У наставку биће више речи о томе шта свака од активности подразумева у непосредном раду са корисницима.

1. Подршка у изградњи и одржавању позитивних односа са одраслима и децом

Подршка у изградњи и одржавању позитивних односа са децом и одраслима има за циљ социјализацију и интеграцију корисника. Степен социјализације зависи од степена подршке, могућности развоја психичких функција, резултата рехабилитационих мера, стимулације и заинтересованости средине (породице, Центра, радне средине).

Социјализација и адаптација подразумева следеће: место појединца у радној јединици; играње и дружење са другим корисницима; навикавање на устаљени режим рада у боравку; интеракција (корисник – стручни радник / сарадник и сарадник; корисник – корисник); остављање материјала са којим се ради и играчака на своје место; прихватање промена у редоследу обављања неког посла (распоред активности у току радног дана). Развој и очување ових вештина доприносе адекватнијем функционисању и понашању корисника у реалној социјалној ситуацији, као и већем степену њихове интеграције.

2. Организовање радно - окупационих активности, односно едукативних активности које подстичу развој нових знања и вештина

Радна окупација има васпитну вредност, јер са разним подстицајима развијају радне навике, љубав према раду, истрајност, одговорност, знање, умешност и вештине за обављање једноставних радњи. Кроз ове активности се развија моторика, побољшава координација покрета, увежбавањем појединих операција ствара се сазнање и искуство које доприноси развоју мишљења. **Циљ радне терапије** је подизање нивоа самосталности корисника, стимулацију креативног изражавања, усвајање нових вештина и квалитетна организација времена корисника унутар боравка и ван њега. Овакав вид терапије подстиче и мотивише кориснике да искажу своју креативност, а самим тим емоционално и социјално задовоље своје потребе. Активности које се спроводе делују позитивно на усвајање и унапређење менталног, интелектуалног и психо физичког стања корисника.

У оквиру радне терапије организују се следеће радионице:

- **Радионица папирнате галантерије:** у овој радионици производе се разни украсни предмети (шатуле, кутије за оловке, украсне флаше, честитке, корпице...). Средства за рад – папир у боји, картон, ева пена, конач, селотејп, лепак, силикон...). Садржаји рада: мерење, обележавање, сечење, савијање, пресавијање, лепљење,облагање....
- **Радионица пластичног обликовања** – у радионици за пластично обликовање се производе најразличитији предмети који могу наћи своју примену у свакодневном животу. Средства за рад: пластелин, глина,глинамол, ДАС маска.
- **Радионица за ликовно изражавање:** у оквиру ове радионице промењују се различите технике ликовног изражавања (темпере, акрилне боје,витраж, уље на платну, колаж...). У овој радионици израђују се украсни и употребни предмети од природних материјала. Активности у овој радионици подстичу развој фине

моторике и развијају креативност. специфичност ове радионице је што у одређеним етапама рада могу да се ангажују корисници различитог нивоа функционисања. Програм рада се састоји из тематских целина усклађених са годишњим добима, календаром празника, субјективним доживљајима као и рад по слободном избору.

Радионица народне радиности – Ткачка радионица (ткање на раму, чворовање). Ткање на раму – садржаји рада: мотање вунуце, припрема ручних рамова за ткањ (сновање основе), провлачење потке, чворовањ вунице. Средства за рад: рам са ексерима, канап, разбојна вуница, крпице, кожице.. Чворовање – таписерија – средства за рад: рам са ексерима, канап, вуница, крпице, кожице.... Производи: зидне таписерије, украсне јастучнице, подне простирке....

3. Развој комуникационих вештина

Говор је само једно од средстава које користимо за комуникацију. *Језик* представља сложен систем објективних знакова који се користе за интерперсоналну комуникацију, а говор конкретну реализацију тог система. Развој говора и језика је дуготрајан процес, они су међусловљени и међузависни процеси, развијају се и уче паралелно. Комуникација је темељ и потпора усвајању језика и развоју говора, нужна је за интелектуални развој, учење и социјализацију. Говор особе са аутизмом је специфичан. Када особа са аутизмом почне да комуницира, чим се комуникација може донекле успоставити, она то чини на начин који обилује: ехолалијом (стереотипно понављање речи или фраза друге особе); металалија (стереотипно понављање речи или фраза, где се понављање одвија доста касније, у сасвим новој ситуацији); поремећај у изговору; стереотипним понављањем питања и захтева.

У оквиру овог васпитног подручја важну улогу заузимају психомоторне вежбе које су посебно усмерене на развој опште моторике тела и говорних органа, развој аудитивне и визуелне перцепције, развој пажње, отклањање артикулационих поремећаја, схватање речи, формирање функционалних реченица....

Циљеви ових активности могу бити: отклањање и ублажавање специфичних тешкоћа или поремећаја у једној или више области сензомоторног и психофизичког развоја; развој моторичких вештина и спретности при кретању; обнављање искустава о себи, о себи у односу на простори време и у односу на друге.

Различитим едукативним и стимулативним програмима, прилагођеним могућностима детета, може се постићи: богаћење речника и развој језичке културе; оспособљавање корисника за посматрање и праћење појава у природи; савладавање оријентације у времену и оспособљавање корисника да се служи часовником и календаром; стицање новог знања о себи и свом окружењу и проширивање раније стеченог знања.

У оквиру овог подручја обрађује се и утврђује елементарно читање и писање као и рачунање.

4. Развој вештина за препознавање и решавање проблема

Основни циљ је усвајање когнитивних вештина које су потребне за учење као што су: пажња, меморија, мишљење, говор и језик. Ове вештине су веома битне, јер омогућавају корисницима да обрађују различите информације, да их анализирају, прате, пореде као и да разумеју узрочно – последичне везе. Развој ових вештина су основ за сва даља учења у животу.

Основни циљ је усвајање што већег броја појмова о квалитету односа између предмета у природи и непосредном окружењу: препознавање и именовање предмета (боја, облик, величина); процењивање постојаног објекта, утврдити да ли за корисника предмет постоји и онда када је ван његовог видног поља; постављање предмета у простору; кретање предмета (вертикално, хоризонтално, по косини, кружно...) пролажење једног предмета кроз други, стављање једног предмета у други, стављање једног предмета поред другог; просторни ред; спонтана игра предметима различитих облика; препознавање геометријских облика (круг, квадрат, троугаи, правоугаоник); појам пара (пар ципела, пар рукавица, придруживање); кореспонденција „идентичних парова“ – стављање сличица на исту такву сличицу; кореспонденција „калуп – облик“ (круг, квадрат, троугао, правоугаоник); просторне и временске релације.

Задаци овог васпитног подручја: проширивање искуства о себи, друштву и природи која га окружује, стицање основних знања о појавама; подстицање радозналости за предмете, појаве, догађаје, људе и еихова занимања; развијање вештина које ће помоћи како да се понаша у различитим ситуацијама; развијање - изграђивање општих појмова које се односе на објекат, простор, узрочност; развијање елементарних појмова који се односе на количине, величине, облике, мере, положај у простору и просторне односе два или више објеката.

5. Развијање вештина и знања потребних за живот у заједници

Када су у питању особе са интелектуалним тешкоћама у развоју, посебно са поремећајем из аутистичног спектра стално је присутан проблем изопштености из различитих видова друштвених дешавања. Оно што је карактеристично за особе у спектру су одступања у социјалној комуникацији и социјалним интеракцијама као и присутност ограничених, понављајућих облика понашања, интереса или активности.

Социјалне вештине обухватају: учење и развијање особина и навика неопходних за групни живот, рад и сарадњу у мањим заједницама; развијање свести о себи и вредновање своје личности (развијање сазнања да може бити користан члан друштва); усвајање навика учтивог понашања (поздрављање познатих лица свакодневно, поздрављање непознатих особа - упознавање, дочекивање гостију и посетилаца; примање или давање поклона, комплимената, саучешћа, честитања; разговор телефоном; нуђење или прихватање позива за излазак у шетњу, биоскоп, позориште, на утакмице...) и указивање на учтиве и неучтиве начине изражавања (елиминисање

псовки и других непријатних израза); емоционално прилагођавање у животним ситуацијама (развијање осећања одговорности за своје поступке, развијање правилног односа према друговима и супротном полу, понашање у веселим ситуацијама, понашање у фрустрационим ситуацијама); формирање свести о елементарним нормама друштвено - моралног понашања - схватање значења неких моралних помова и односа (испуњавање обећања, одржавање поверења...); подстицање социјалне иницијативе (научити их да затраже обавештење од непознатих лица на непознатим местима, да се снађе у ресторану или посластичари приликом наруџбине и плаћања, да зна своје личне податке; руковање новцем и куповина (обављање ситне куповине за домаћинство, куповање предмета за личну употребу...).

Социјализација на ужем плану одвија се у самом боравку на практичним примерима и у датим ситуацијама. На ширем плану одвија се ван боравка и то на разним местима и у разним ситуацијама: едукативни и рекреативни излети, продајне изложбе, спортска и друга такмичења, учешћа на инклузивним манифестацијама, посете биоскопу, позоришту и другим представама, сналажење у саобраћају – коришћење пешачког прелаза, аутобуса... На овај начин корисницима се пружа више самопоуздања и сигурности за срећнији и садржајнији живот у заједници.

6. Развој вештина за самозаштиту

Ова област има за циљ усвајање основних животних вештина које ће омогућити већи степен самосталности. самопослуживање се односи на усвајање хигијенских навика, исхрану и бригу о својој одећи и обући.

Усвајање хигијенских навика: контрола сфинктера, самостална употреба тоалета; осамостаљивање у коришћењу хигијенског прибора, прању и брисању руку, употреби марамнице за нос; упознавање са основним појмовима хигијене: прљаво, чисто, мокро, суво; упознавање са општим опасностима (врела вода, ватра, оштар предмет...); чешљање косе - самостално и испред огледала.

Исхрана: самопослуживање за столом: правилно седење за столом, правилна употреба прибора за јело, самостално конзумирање хране, самостална употреба чаше, осамостаљивање у постављању и распремању стола.

Брига о одећи: навикавање на самостално облачење и свлачење одеће и обуће; закопчавање дугмади и рајфешлуса; самостално одлагање ствари у ормарић; сређивање ормарића;

Сви задаци морају бити врло једноставни, јасни и конкретни.

7. Рехабилитационе и терапијске активности

Рехабилитација особа са поремећајима из аутистичног спектра је врло захтевна и комплексан и подразумева поступке који укључују третмане дефектолога, логопеда,

психолога и професора физичког васпитања. Третмани се спроводе у простору који је предвиђен за ту намену (логопедски кабинет, кабинет за индивидуални дефектолошки третман, кабинет за психолога, простор за релаксацију и рекреацију).

Адекватан дефектолошки третман помаже кориснику да ублажи или превазиђе одређени проблем. Развијањем постојећих потенцијала јачају се поједине способности, а адекватним приступом и третманом ублажавају се или превазилазе постојеће препреке.

Логопедски третман подразумева низ интервенција на стимулацију говорно - језичког развоја (рецептивног говора – развој значења речи и експресивног говора - развој речи) и социо емоционалног развоја (заједничка пажња, игра, интересовање за друге).

Психолог примењује психолошке тестове и скале у циљу процене актуелног нивоа функционисања, утврђивање снага и слабости, предлаже терапијске интервенције. Применом психотерапијских техника ради на социо- емоционалном развоју. Овај рад укључује и родитеље, односно целу породицу, као контекст у коме се дете развија.

Стимулација развоја моторике је база за развој осталих вештина и способности.

Покрет представља полугу преко које се остварују прве тежње детета ка свету и преко које дете делује на свет. истовремено ти покрети представљају и прву шему искуства о себи у свету и о свету који нас окружује. Покретом се побуђују, понављају и дограђују сензомоторна искуства.

Физичке вежбе помажу да се отпусти вишак енергије и да се повећа усмерена активност и снага, развије фокус и концентрација и успостави опуштеност и добар осећај у телу.

Укључивање у групну физичку активност помаже у развијању доживљаја припадности групи и основних социјалних вештина.

Циљеви рехабилитацијских поступака: отклањање или ублажавање специфичних тешкоћа или поремећаја у једној или више области сензомоторног и психофизичког развоја; развој моторичких вештина и спретности при кретању, координирање покрета; обнављање искуства о себи, себи у односу на простор и време и у односу на друге; богаћење сензомоторичких искустава; релаксација.

8. Организовање пригодних културно - забавних садржаја

Културно – забавни садржаји обухватају следеће активности: прославе рођендана корисника, обележавање и прослава значајних датума (Дан установе, Дан особа са аутизмом, 8. март, Нова година, Ускрс...); присуствовање уметничким или културним догађајима (биоскопске и позоришне представе, изложбе...)- организовање ликовних радионица у сарадњи са хум. организацијама; одлазак у шетње, обилазак града и посете историјских знаменитости; заједничко дружење у објектима угоститељских

услуга(кафеи, посластичаре, ресторани...); дружење са корисницима других социјалних установа (геронтолошки центар, дневни боравци..);

Кроз заједничку сарадњу са друштвеном заједницом корисници се интегришу и на тај начин они шире знања и искуства; превентивно делује на осећај усамљености и изолованости; развија осећање пријатности; утиче на развој позитивних моралних и естетских вредности; унапређује комуникација, као један од путева активне социјализације.

9. Организовање слободног времена у складу са потребама и интересовањима корисника

Циљеви овог подручја рада су: правилно коришћење и планирање слободног времена; побољшање квалитета друштвеног живота; задовољавање социјалних и емоционалних потреба корисника; рад на социјализацији.

У оквиру ове области корисницима дајемо прилику да бирају по слободном избору активности као што су: одмарање и дружење после ручка уз кафу; прелиставање илустрованих часописа; друштвене игре у пару и групи; гледање културно - забавног и спортског програма; слушање одабране музике.

10. Рекреативне активности (излети, спортске активности и др.)

У оквиру овог подручја рада, планирају се излети и рекреативни боравци корисника ван места становања, у циљу социјализације и интеграције. Подстичемо одвајање корисника од родитеља, њихово прилагођавање на нову средину или ситуације, групни живот и рад, старање о себи самима, побољшање здравља и позитиван утицај на њихово емоционално стање.

Рекреација обухвата следе активности: планирани одласци групе ван простора дневног боравка, са циљем стицања вештина сналажење у простору и природном социјалном окружењу; игре у природи, у складу са годишњем добима; једнодневни излети - учествовање у туристичким активностима (посете историјским местима или природним лепотама); вишедневни рекреативни боравак (уз посебан програм рекреативног рада); спортске активности: фудбал, пливање, стони-тенис, куглање и др у сардњи са проф. физ. васпитања).

Дипл. дефектолог
Марина Миланов

3. ОДРАСЛИ СА ИНТЕЛЕКТУАЛНИМ ТЕШКОЋАМА

1. Подршка у изградњи и одржавању позитивних односа са одраслима и децом

Подршка у изградњи и одржавању позитивних односа са децом и одраслима има за циљ социјализацију и интеграцију корисника.

Социјализација особа са интелектуалним тешкоћама у развоју има својих специфичности који се односе на врсту и степен подршке. Она се остварује у условима заједничког живљења и међусобне интеракције са другим корисницима и стручним радницима, стручним сарадницима и сарадницима.

Степен социјализације зависи од степена подршке, могућности развоја психичких функција, резултата рехабилитационих мера, стимулације и заинтересованости средине (породице, Центра, радне средине).

Социјализација у *радној јединици дневни боравак* за одрасла лица са *интелектуалним тешкоћама* подразумева прогресивно смањивање нагонских и других егзистенцијалних тенденција, њихово социјално оплемењивање као и развијање способности за прилагођавање у друштву. Представља процес учења правила и обичаја неког друштва и тесно је повезана са васпитањем.

Задачи социјализације се базирају на развијању: самосталности; унутрашње контроле; позитивне слике о себи; особина и навика неопходних за групни живот; елементарне дисциплине и одговорности; елементарних навика културног понашања; радозналости и стваралаштва.

2. Организовање радно – окупационих активности, односно едукативних активности, које подстичу развој нових знања и вештина

Радна окупација има васпитну вредност, јер са разним подстицајима развијају радне навике, љубав према раду, истрајност, одговорност, знање, умешност и вештина за обављање једноставних радњи. Кроз ове активности се развија моторика, побољшава координација покрета, увежбавањем појединих операција ствара се сазнање и искуство које доприноси развоју мишљења. Дакле, радна окупација благотворно делује на целокупни психофизички статус и понашање корисника, а све то доприноси бржој социјалној интеграцији. Квалитет и квантитет рада није примарни циљ, он је само резултат свеукупног развоја наших корисника. Као и свака мануелна активност, тај рад мора бити усмерен, индивидуално дозиран и планиран.

Примарни циљ радне терапије је позитиван утицај на све аспекте личности корисника и њихових социјалних односа са средином у којој живе. Радна терапија

подразумева скуп психо-физичких активности које се спроводе на основу способности и интересовања корисника.

Циљ радне терапије је подизање нивоа самосталности корисника, стимулацију креативног изражавања, усвајање нових вештина и квалитетна организација времена корисника унутар Центра као и ван њега. Овакав вид терапије подстиче и мотивише кориснике да искажу своју креативност, а самим тим емоционално и социјално задовоље своје потребе. Активности које се спроводе делују позитивно на усвајање и унапређење менталног, интелектуалног и психо-физичког стања корисника.

Радни терапеут врши индивидуалну процену корисника кроз одређену врсту интервјуа и задатака. Радна терапија се изводи кроз одређене секције и радионице.

У оквиру радне окупације организују се следеће **секције**:

- **Драмско – литерарна секција** – у оквиру ове секције корисници раде на меморисању и интерпретирању научених текстова, рецитације, краће драмске текстове, правилно и изражајно читање и писање литаралних састава. Ове активности позитивно утичу на побољшање опсега краткорочног и дугорочног памћења на квалитетнијем и правилнијем вербалном изражавању, односно побољшавању графо-моторичких способности.
- **Ликовна секција** је усмерена ка развијању способности и интересовања корисника да разним ликовним средствима и техникама спонтано изражава оно што зна, жели или осећа у свету који га окружује.
- **Музичка секција** је усмерена ка развијању интересовања, способности и вештина у области елементарног музичког и ритмичког изражавања, а реализује се кроз разноврсни програм слушања музике, индивидуалног или групног певања. Поред ових реализује се и учење једноставних игара и народних кола уз музику што за циљ има оплемењивање музичког доживљаја деце, младих и одраслих лица са интелектуалним тешкоћама у њиховом раду или рекреацији.

У оквиру радне окупације организују се следеће **радионице**:

- **Радионица народне радиности** у оквиру које ради ткачка радионица (чворовање, ткање на раму и ткање на разбоју), кројачка радионица и радионица веза. Чворовање – таписерија по шеми. Средства за рад: рам са ексерима, канап, вуница, крпице, кожице... Производи: зидне таписерије, украсне јастучнице, подне простирке. **Ткање на раму** – Садржаји рада: мотање вунице, припрема ручних рамова за ткање (сновање основе), провлачење потке, чворовање вуницом (по шеми); Средства за рад: рам са ексерима, канап, разнобојна вуница, крпице, кожице пластичне кесе; Производи: подметачи, тканице, торбице, зидне таписерије... **Ткање на разбоју** (израда текстила ручним ткањем). Садржаји рада: припрема материјала за ткање (мотање вунице на клупко, чунак, сноваљку), сновање разбоја, обука у ткању разним техникама (преплетаји: платно, рипс, кепер), завршна обрада тканог производа, чишћење разбоја и радног места; Средства за рад: разбој, сноваљка, чунак, вуница, памучни конац и траке;

Производи: крпарице, шал, пончо, миље... **Кројење и шивење:** сечење маказама по мери и по линији, уситњавање. превежбе и вежбе са иглом на разним материјалима, фирцање и спајање. **Вез:** пуним,

петљасти, гобленским и бодом оплетуше. Средства за рад: панаме, плиш, чоја, платно, вуница, ламирани и др. конач, папир, картон, разне врсте игала; Производи: столњаци, подметачи, јастучнице, зидне слике, вежене честитке.

- **Радионица филца** (за израду предмета од чешљане вуне), која развија креативност, истрајност и посвећеност у раду, а доприноси очувању традиционалних вредности. Средства за рад: вуна, специјалне игле за суво филцовање, тврди сунђер, сапун, вода, пластична подлога за рад, електрични бокал за воду. Производи: честитке, тродимензионални украси, предмети употребне вредности.
- **Радионица за ликовно изражавање** у оквиру које се примењују различите врсте ликовних техника (витраж, уље на платну, колаж, бојење таканине...) У овој радионици се реализују различити програми уз примену широког спектра ликовних техника: цртеж – обичном оловком, бојење- дрвеним, воштаним, акварел и уљаним бојама, као и бојама за свилу и стакло, колаж, мозаик, израда украсних и употребних предмета од природног материјала.

Специфичност радионице је израда цртежа, зидних слика (уље на платну, витраж), уникатних ешарпи и уметнина од предмета и плодова из флоре. Ове активности подстичу фину моторику и развијају креативност. Ангажују се корисници различитог нивоа функционисања. Програм рада састоји се из тематских целина усклађених са годишњим добима, календаром празника и субјективним доживљајима, као и рад по слободном избору.

- **Радионица папирнате галантерије** која производи украсне кутије, кесе за флаше, честитке (декупаж, колаж, квиллинг и техника веза), мапе за рачуне, украсне корпице.. Садржаји рада: мерење, обележавање, сечење, савијање (на пола, у спиралу и у виду хармонике), спајање рупица иглом и концем, зумбање картона, облагање картона папиром у боји, лепљење, укоричавање, постављање ручки; Средства за рад: папир у боји, картон, украсно платно, селотејп, лепак, конач (gliser), траке за ручке, калуп за папирне кесе, шило, зумба, игла за вез; Производи: украсне кесе за флаше и др., мапе за рачуне, украсне корпице, честитке и зидне слике техникама колажа, квиллинга и веза и др.
- **Радионица пластичног обликовања** у којој се производе најразличитији предмети који могу наћи своју примену у свакодневном животу. Средства за рад: пластелин, глина, глинамол, ДАС маса.
- **Еколошка радионица** (повољно утиче на физичко стање и телесно функционисање, когнитивно функционисање, емоционално стање и социјално функционисање). Активности се односе на одржавање и декорација радних просторија, баштовански радови: одржавање травњака, живе ограде, цвећа. Средства за рад: вода, наменски производи за одржавање простора, земља,

баштенски алат (маказе за орезивање, косилица, лопата, грабуља, мотика, ашов, метле, колица).

- **Кулинарска радионица** (где се особама са сметњама у развоју омогућава да на лак и занимљив начин савладају свакодневне животне вештине).

Особе са интелектуалним тешкоћама су презаштићене у породици – родитељи или немају довољно времена, или се плаше да их ангажују у кухињским пословима. Самим тим њихова интеграција у природно окружење је отежана, околина их тешко прихвата, многи родитељи се стиде своје деце. Постоје многе активности које се могу радити у кухињи са овом популацијом, а које могу бити изузетно стимулативне за њихов развој. У кулинарској радионици омогућава да на лак и занимљив начин савладају свакодневне животне вештине. Кулинарска радионица се одвија у наменски одређеном простору и опремљена је потребним апаратима за припрему топлих напитака, салата и једноставних колача итд.

3. Развој комуникационих вештина

Комуникација је темељ и потпора усвајању језика и развоју говора, нужна је за интелектуални развој, учење и социјализацију, а говор је самоједно од средстава које користимо за комуникацију. Већина наших корисника има поремећај говора и језика.

Код ових особа пажња је дифузна и краткотрајна, памћење је изразито механичко, речник недовољно развијен и оскудан, социјална зрелост знатно умањена, тешко се сналазе у новим ситуацијама, па су неопходна дужа и честа понављања, показивања и упућивања.

Кроз развој комуникационих вештина поставили смо следеће циљеве и задатке: оспособити кориснике за разумевање говора других и за правилније, јасније и лепше усмено и писано изражавање; омогућити разумевање појмова на нивоу искуства, због успешнијег успостављања веза са друштвеном средином; остварити највиши ниво социјализације у оквиру њима доступних говорних и језичких могућности; развијати говоре сложеније стереотипне целине, које имају вредност комуникације, опажања и остваривања елементарних социјалних навика; у завршној фази развијати писани говор, који се реално своди на сасвим кратке устаљене облике речника битног за елементарно сналажење у социјалној средини; спречити продубљивање поремећаја говора и језика, омогућавањем развоја истих у оквиру потенцијала са којим располаже сваки корисника; доприносити корекцији говорних сметњи, чиме се логопедски рад употпуњује, с обзиром да се у оквиру активности развоја и говора, наведени јавља само као принцип рада; уводити кориснике у разумевање писаних текстова, филмова, позоришних представа, радио и тв програма.

У оквиру овог васпитног подручја обрађује се и утврђује елементарно читање и писање, рачунање, познавање појмова квалитета и природне и друштвене средине, све у корелацији са програмом социјалног развоја и радом на компјутеру.

Основни циљ подразумева схватање говора, запамћивање речи и језичке структуре и формирање унутрашњег говора и језичког мишљења. Други циљ је развој говора који служи комуникацији на социјалном плану (спроводе га васпитачи путем разних вежби и слободног говорног изражавања, у корелацији са осталим подручјима). У том смислу треба их уводити и у разумевање писаних текстова (да прочита и схвати смисао најчешћих опомена, наредби, забрана и др. обавештења и да се понаша у складу са тим информацијама). Визуелно и акустичко опажање: посматрање позоришних представа, краћих филмова и др РТВ емисија; Вежбе употребе разних језичких облика: именице, заменице, придеви, глаголска времена;

Усмено изражавање: разговарање са одраслом особом, другим дететом, или групом особа (изражавање својих потреба и идеја, вођење разговора...), употреба телефона и вођење разговора, опис предмета, појава и догађаја, меморисање песмица, читање и препричавање, разумевање писаних информација;

Писано изражавање: преписивање, писање по диктату, писање писама и адресирање; поуке о језику: употреба великог слова и знакова интерпункције; слободне активности: учешће у пригодним приредбама и прославама, драмске и рецитаторске активности, квиз игре, игре „покажи шта знаш“.

4. Развој вештина за препознавање и решавање проблема

Основни циљ је усвајање когнитивних вештина које су потребне за учење као што су: пажња, меморија, мишљење, говор и језик. Ове вештине су веома битне јер омогућавају корисницима да обрађују различите информације, да их анализирају, прате, пореде, као и да разумеју узрочно - последичне везе. Развој ових вештина су основ за сва даља учења у животу.

Адекватном стимулацијом и тренингом треба подстицати когнитивни потенцијал како би се развијале способности које доприносе богаћењу искуства, бољем опажању, схватању основних појмова количина, величина, облика, и бољем сналажењу.

Основни циљ је усвајање што већег броја појмова о квалитету односа између предмета у природи и непосредном окружењу: препознавање и именовање предмета (боја, облик, величина); процењивање постојаног објекта, утврдити да ли за корисника предмет постоји и онда када је ван његовог видног поља; постављање предмета у простору; кретање предмета (вертикално, хоризонтално, по косини, кружно кретање, кретање помоћу подлоге...); пролажење предмета кроз други предмет, стављање једног предмета у други предмет, стављање једног предмета поред другог и испод другог; просторни ред; спонтана игра предметима различитих облика; препознавање геометријских облика (круг, квадрат, правоугаоник, троугао); постављање предмета - хоризонтални и вертикални низови; појам пара (пар ципела, рукавица, придруживање); постојаност предмета (мотивисати корисника да трага за предметом који скривамо); кореспонденција „идентичних парова“ – стављање сличица на исту такву сличицу;

кореспонденција „калуп – облик“ (круг, троугао, правоугаоник, квадрат); просторне и временске релације.

Задаци: проширивање искуства о себи, друштву и природи која га окружује, стицање основних знања о појавама; подстицање радозналости за предмете, појаве, догађаје, људе и њихова занимања; развијање вештина које ће помоћи како да се понаша у различитим ситуацијама; развијати вештине игре (дељење играчака, чекање на ред у игри); развијање вештине решавања проблема (решавање сукоба или доношење одлука у одређеној ситуацији); развијање – изграђивање општих појмова који се односе на објекат, простор, узрочност; развијање елементарних појмова који се односе на количине, величине, облике, мере, положај у простору и просторне односе два или више објеката; развијање елементарног речника математичко – логичких појмова повезаних са сналажењем корисника у простору и времену, за квантитативне и квалитативне односе, облике.

5. Развој вештина и знања потребних за живот у заједници

Када су у питању особе са интелектуалним потешкоћама стално је присутан проблем изопштености из различитих видова друштвених дешавања. Социјализација је сложени процес изградње личности, што подразумева прогресивно смањивање нагонских и других егоистичких тенденција, њихово социјално оплемењивање, као и развијање способности за прилагођавање друштву. Представља процес учења правила и обичаја неког друштва итесно је повезан са васпитањем. Социјалне вештине омогућавају интеракцију и комуникацију са другим људима у датом социјалном окружењу.

Социјалне вештине обухватају: учење и развијање особина и навика неопходних за групни живот, рад и сарадњу у мањим заједницама (вештине комуницирања, склапање и неговање пријатељства, осећај солидарности); развијање свести о себи и вредновање своје личности (развијање сазнања да може бити користан члан друштва); усвајање навика учтивног понашања (поздрављање познатих лица свакодневно, поздрављање непознатих особа-упознавање, дочекивање гостију и посетилаца; примање или давање поклона, комплимената, саучешћа, честитања; разговор телефоном; нуђење или прихватање позива за излазак у шетњу, биоскоп, позориште, на утакмце...) и указивање на учтиве и неучтиве начине изражавања (елиминисање псовки и других непристројних израза); емоционално прилагођавање у животним ситуацијама (развијање осећања одговорности за своје поступке, развијање правилног односа према друговима и супротном полу, понашање у веселим ситуацијама, понашање и реаговање у фрустрационим ситуацијама); формирање свести о елементарним нормама друштвено-моралног понашања – схватање значења неких моралних појмова и односа (испуњавање обећања, одржавање поверења, чување тајни идр.), елиминисање непристојног понашања у разним ситуацијама (оговарање, непристојна радозналост, бучно понашање, пљубање на јавном месту, млатарање рукама и сл.), спремност да се одигра улога посредника код вршњака или млађих, који

су у свађи или препирци, спремност и способност да се у адекватним ситуацијама упути критика, прекор или осуда, због понашања у оправданим случајевима или ситуацијама; подстицање социјалне иницијативе (научити их да затраже обавештење од непознатих лица на непознатим местима, да се снађе у ресторану или посластричари приликом нарудбине и плаћања, да зна да се обрати полицајцу ако се изгуби, или ако му је потребна помоћ, да зна своје личне податке и да их да надлежнима, ако је описмењен да зна да адресира писмо); руковање новцем и куповина (располагање наградом или џепарцем, обављање ситне куповине за потребе домаћинства, куповање предмета за личну употребу, упознавање са поштанским услугама).

Социјализација на ужем плану одвија се у самом боравку на практичним примерима и у датим ситуацијама. На ширем плану одвија се ван боравка и то на разним местима и у разним ситуацијама: едукативни и рекреативни излети, продајне изложбе, спортска и друга такмичења, учешће на инклузивним манифестацијама, посете биоскопу, позоришту и другим представама, сналажење у саобраћају-коришћење пешачког прелаза, аутобуса ...

На овај начин корисницима се пружа више самопоуздања и сигурности за срећнији и садржајнији живот у заједници.

6. Развој вештина за самозаштиту

Ова област рада је у раду са најмлађом популацијом примарна, јер за циљ има усвајање и развијање основних животних вештина, који ће им омогућити већи степен самосталности, а самим тим и социјалне инклузије.

Задаци у овој области, за одрасле кориснике су развијање вештина, радних навика, оспособљавање за поједине корисне послове који могу бити на нивоу извесне професионалне одговорности, старање о менталном здрављу, умешности, бризи о себи као методу социјализације, очување вештина самопослуживања.

Сви послови и задаци морају бити врло једноставни, јасни и конкретни. У свакој активности и увежбавању вештина, са децом, младима и одраслим корисницима посебно се наглашава сфера безбедности у смислу: развијање навика културног понашања, навикавање деце и младих на заједнички рад са вршњацима и учешће у групним активностима; основна упутства за безбедно кретање улицом; правилног коришћења оштрих предмета – есцајг и самостално коришћење електричних уређаја;

7. Рехабилитационе и терапијске активности

Рехабилитација особа са интелектуалним тешкоћама је врло захтевна и комплексна и подразумева поступке који укључују третмане дефектолога, логопеда, психолога и професора физичког васпитања.

Третмани дефектолога, логопеда, психолога и професора физичког васпитања спроводе се у простору који је предвиђен за ту намену (логопедски кабинет, кабинет за индивидуални дефектолошки третман, кабинет за психолога, простор за релаксицију и рекреацију). Адекватан дефектолошки третман помаже детету да ублажи или превазиђе одређени проблем. Развијањем постојећих потенцијала јачају се поједине способности, а адекватним приступом и третманом ублажавају или превазилазе постојеће препреке. Логопедски третман подразумева низ интервенција на стимулацију говорно-језиког развоја (рецептивног говора - развој значења речи и експресивног говора - развој речи) и социо емоционалног развоја (заједничка пажња, игра, интересовање за друге),

Психолог примењује психолошке тестове и скале у циљу процене актуелног нивоа функционисања, утврђивање снага и слабости, предлаже терапијске интервенције. Применом психотерапијских техника ради на социо - емоционалном развоју. Овај рад укључују и родитеље, односно целу породицу, као контекст у коме се дете развија.

Стимулација развоја моторике је база за развој осталих вештина и способности. Покрет представља полугу преко које се остварују прве тежњедетета ка свету и преко које дете делује на свет. Истовремено ти покрети представљају и прву шему искуства о себи у свету и о свету који нас окружује. Покретом се побуђују, понављају и дограђују сензомоторна искуства. Физичке вежбе помажу да се отпусти вишак енергије и да се повећа усмерена активност и снага, развије фокус и концентracија, и успостави опуштеност и добар осећај у телу. Укључивање у групну физичку активност помаже у развијању доживљаја припадности групи и основних социјалних вештина.

Све рехабилитационе и терапеутске услуге се пружају или организују на начин дефинисан у индивидуалном плану услуга. Оне се организују и кроз групне и образовне, рекреативне и радне активности укључује и према слободном избору.

Циљеви рехабилитацијских поступака: отклањање или ублажавање специфичних тешкоћа или поремећаја у једној или више области сензомоторног и психофизичког развоја; развој моторичких вештина и спретности при кретању, координирање покрета; обнављање искуства о себи, себи и односу на простор и време и у односу на друге; богаћење сензомоторичких искустава, релаксација.

8. Организовање пригодних културно – забавних садржаја

Културно – забавни садржаји обухватају следеће активности: прославе рођендана корисника, обележавање и прослава значајних датума (Дан установе, Дан инвалида, 8.март, Нова година...); присуствовање уметничким или културним догађајима (бископске и позоришне представе, изложбе...); организовање ликовних радионица-у сарадњи са хуманитарним организацијама; одлазак у шетње, обилазак града и посете историјских знаменитости (парк Бубањ, Тврђава, Чаир...); заједничко дружење у објектима угоститељских услуга (кафеи, посластичаре, ресторани...); дружење са корисницима других социјалних установа (геронтолошки центар, дневни боравци,

инвалидска удружења); посета и учествовање на изложбама ручних радова; организовање хуманитарних, аукцијских и продајних изложби.

Кроз заједничку сарадњу са друштвеном заједницом корисници се интегришу и стичу здравије релације у друштву. Тиме се код корисника: шире знања и искуства и подстиче мотивација; превентивно делује на развој осећања усамљености и изолованости; развија осећање пријатности, задовољства и личне вредности; задовољавају потребе за сигурношћу, прихватањем, самопоштовањем; развија способност да се прихвати и поднесе повремени неуспех; отклањају елементарне тензије; утиче на развој позитивних моралних и естетских вредности; унапређује комуникација, као један од путева активне социјализације.

9. Организовање слободног времена у складу са потребама и интересовањима корисника

Циљеви овог подручја рада су: правилно коришћење и планирање слободног времена; побољшање квалитета друштвеног живота; задовољавање социјалних и емоционалних потреба корисника; рад на социјализацији.

У овом подручју рада корисницима дајемо прилику за активности по слободном избору, као што су: одмарање и дружење после ручка уз кафу; прелиставање илустрованих и других часописа; друштвене игре у пару и групи; бављење хобијем; уређење и декорација радних просторија и хола; гледање културно – забавног и спортског ТВ програма; слушања одабране музике; изражавање кроз покрет (плес).

10. Рекреативне активности (излети, спортске активности)

Део активности поклапа се поклапа са програмом физичких активности, које спроводи професор физичког васпитања, у сали за физичко и справама на отвореном. Рекреација обухвата следеће активности: планирани одласци групе ван простора дневног боравка, са циљем стицања вештина сналажења у простору и природном социјалном окружењу; игре у природи, у складу са годишњим добима; једнодневни излети – учествовање у туристичким активностима (посете историјским местима или природним лепотама); вишедневни рекреативни боравак ван места становања у циљу социјализације и интеграције наших корисника (подстичемо одвајање корисника од родитеља, њихово прилагођавање на нову средину или ситуације, групни живот и рад, старање о себи самима, побољшање здравља и позитиван утицај на њихово емоционално стање); спортске активности: фудбал, кошарка, пливање, стони-тенис, куглање и др. (у сарадњи са проф. физ. васпитања); друго (зависно од индивидуалних потреба корисника и постојећих ресурса у окружењу).

Дипл. дефектолог

4. ГОДИШЊИ ПЛАН И ПРОГРАМ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ

Здравствена заштита корисника у Центру „Мара“ спроводи се кроз дневни, месечни и годишњи план и програм рада.

Дневни план и програм рада обухвата:

- Јутарњи пријем/обилазак корисника. Том приликом врши се: свакодневно мерење телесне температуре бесконтактним топломером и дезинфекција руку алкохолом због актуелне епидемиолошке ситуације, преглед грла, лимфних жлезда врата, коже и видљивих слузокожа; узимање података од родитеља/старатеља/корисника о евентуалним здравственим проблемима њихове деце или њих самих променама у понашању и обавештење о потреби у лековима за свакодневну терапију која се даје у Центру, контрола личне хигијене (коса, нокти, одећа и обућа);
- Подела терапије у време доручка, ручка и ужине, али и у друго време ако је тако назначено у извештају лекара специјалисте;
- Мерење крвног притиска корисника који су на антихипертензивној терапији, као и мерење вредности шук-а у крви;
- Упознавање запослених са здравственим стањем корисника (у случају да има неких проблема);
- Праћење деловања терапије корисника након дате терапије (нарочито корисника код којих је уведена нова терапија);
- Вођење евиденције о датој терапији у свесци намењеној за то;
- Вођење медицинске документације (здравствени картон, протокол болесника, дневник рада);
- Свакодневна комуникација и сарадња са родитељима/старатељима/корисницима по потреби (лично или телефоном);
- Превенција заразних болести едукацијом корисника појединачно или групно кроз обраду тема о личној хигијени, некада и у сарадњи са запосленима из групе;
- Превенција кардиоваскуларних обољења обрадом фактора ризика који доводе до поменутих обољења;
- Збрињавање корисника у случајевима: напада епилепсије, када су узнемирени и агресивни, у случајевима повреда, у случају других здравствених проблема (повишен крв. притисак, главобоља, повишена тел. температура, мучнина, повраћање, бол у стомаку и сл.);
- Контрола исправности хране која се даје корисницима;
- Контрола хигијене: кухиње и кухињског прибора, личне хигијене особља које сервира храну, трпезарије, радних просторија корисника, тоалета за кориснике и тоалета за особље;
- Вођење евиденције о контроли обављања активности у циљу одржавања хигијене на недељном нивоу

Годишњи план и програм рада

- У случајевима повећаног ризика за настанак заразних болести као и у случају проглашене епидемије неке заразне болести (грип, жутица, цревне заразне болести и тренутне Ковид- 19 инфекције др.), здравствена служба центра налаже да се појачају санитарно-хигијенске мере у циљу спречавања настанка обољења или сузбијања истог;
- Спровођење свакодневних санитарно – хигијенских мера као што су: прелазак преко дезобаријере; дезинфекција руку алкохолом; свакодневно ношење једнократних заштитних маски; ношење радне одеће и обуће; редовно брисање столова и радних површина у просторијама где бораве корисници раствором дезинфекционог средства; дезинфекција тоалета за кориснике и тоалета за особље више пута у току дана.

Месечни план и програм рада обухвата:

- Мерење крвног притиска свим корисницима у циљу откривања нових случајева хипертензије и бележење измерених вредности у листу где се прате промене за сваки месец, а током целе године;
- Мерење тежине корисницима који су приметно добили или изгубили на тежини;
- Контрола лабораторијских налаза који нису били у оквиру референтних вредности, које су корисници радили по нашем или по налогу изабраног лекара/лекара специјалисте;
- Планирање потреба и реализовања набавке лекова и санитарског материјала;
- Сарадња са одговарајућим здравственим установама у граду;
- Учешће у планирању и реализацији планова и програма рада стручног тима;
- Учешће у раду комисије за пријем нових корисника;
- Сарадња са хигијенско – епидемиолошком службом Дома здравља која контролише хигијену у центру „Мара“ и по потреби даје упутства о предузимању појачаних санитарно – хигијенских мера у случају проглашења неке заразне болести;

Годишњи план и програм рада обухвата:

- Систематски преглед корисника (крајем године);
- Упућивање и контролисање лабораторијских налаза (крвна слика, брис грла и носа, преглед урина и преглед столице на паразите);
- Давање упута за санитарни преглед особљу центра које ради у непосредном контакту са храном (два пута годишње);
- Вођење евиденције о узимању резултата санитарних прегледа из Завода за јавно здравље (санитарне књижице);
- Праћење корисника на излете и вишедневне рекреативне боравке у оквиру којих се врши: планирање и набавка потребних лекова и санитарског материјала за време рекреативног боравка, подела редовне терапије, контрола хигијене просторија где бораве корисници, контрола хигијене и исправности хране коју добијају корисници за време рекреативног боравка, збрињавање повреда и других здравствених проблема корисника по потреби; сарадња са здравственим установама у местима у којима се борави.

- Планирање и реализовање набавке лекова и санитетског материјала на нивоу Центра, а потом расподела по организационим јединицама,
- Планирање и набавка брзих антигенских тестова на вирус SARS covid-19.
- Сарадња са Републичком здравственом инспекцијом која у Центру врши контролу и надзор рада здравствене службе;
- Сарадња са Републичком санитарном инспекцијом која у Центру врши контролу хигијене, предлаже мере за унапређење исте и врши контролу урађених санитарних прегледа особља које ради у непосредном контакту са храном;
- Сарадња са Центром за превенцију Дома здравља, чија екипа, између осталог, врши и превентивне прегледе запослених једном годишње;
- Сарадња са Министарством социјалне заштите око потребе и набавке брзих антигенских тестова на SARS вирус.
- Сарадња са овлашћеним сервисером, Сервиса Ехомед Ниш ради контроле стерилности сувог стерилизатора произвиђача ENC
- Сарадња са овлашћеним сервисером за складиште инфективног отпада Invest farm – impex.
- Сарадња са Институтом за јавно здравље Ниш у вези консултације за све предвиђене епидемиолошке мере, вакцине, заразне болести и све мере предвиђене од стране Института за јавно здравље Србије Др Милан Јовановић Батут.

Др Валентина Динић

5. ДОКУМЕНТАЦИЈА

У вези са својим радом и пословањем радници ОЈ Дневни боравак за децу, младе и одрасла лица са интелектуалним тешкоћама у развоју у обавези су да воде и чувају у законски предвиђеном року, следећу пословно техничку документацију:

Руководилац услуге:

Документација о корисницима обухвата редовно вођење евиденције о свим релевантим подацима и обухвата: Матичну књигу корисника; Досије корисника; Флукурацију корисника; Протокол о корисницима који су под старатељством; Индивидуални план подршке; Дневни извештај о раду; Интерну евалуацију о раду са корисницима;

Документација о запосленима у ОЈ обухвата: месечни план организовања процеса рада (распоред сменског рада); вођење евиденције о коришћењу годишњих одмора и боловања; месечни извештај организованог процеса рада (број радних сати сваког

Вође групе: Дневник рада; Дневни план рада; Месечни план рада, Месечни извештај о раду, периодичне извештаје о раду; интерну евалуацију о раду са корисницима;

Здравствена служба: здравствени картон, протокол болесника, дневник рада, терапијску свескул, дневни извештај о раду, месечне и периодичне извештаје о раду.

6. ПЛАН СТРУЧНОГ УСАВРШАВАЊА РАДНИКА ОЈ Дневни боравак за децу, младе и одрасла лица са интелектуалним тешкоћама у развоју

У наредној години као и до сада радиће се на праћењу научних достигнућа у раду са корисницима, кроз организовање, али и учествовање на научним скуповима, радионицама у циљу обезбеђивања што квалитетније услуге. С тим у вези, наредне године планирамо да учествујемо на следећим обукама:

1. Комуникологија у руковођењу пословањем

- **циљ:** стицање знања у области комуникологије и упознавање са вештинама успешног комуницирања и преношења порука коју организује **Едукативни центар;**

2. Превенција синдрома сагоревања код професионалаца у социјалној заштити

- **циљ:** ојачавање капацитета запослених да на професионалан начин одговоре захтевима посла уз очување властитог менталног здравља;

3. Пружање услуге становање уз подршку за особе са инвалидитетом.

- **циљ:** оспособљавање професионалаца и волонтера из система социјалне заштите и других релевантних система на нивоу локалне заједнице за пружање услуге становање уз подршку за особе са инвалидитетом засноване на поставкама социо – инклузивног модела и усклађене са минималним националним стандардима квалитета коју организује **Републички завод за социјалну заштиту;**

4. НТЦ и рана музичка стимулација

- **циљ:** подизање компетенција васпитача за разумевање ране музичке стимулације и подстицања музичког развоја. Оспособљавање за употребу иновативних и стимулативних метода базираних на НТЦ систему учења у општој и музичкој настави, коју организује **Завод за унапређивање образовања и васпитања.**

Руководилац услуге
Дипл. дефектолог
Марина Миланов

V. ОРГАНИЗАЦИОНА ЈЕДИНИЦА ПРЕДАХ СМЕШТАЈ ЗА ДЕЦУ, МЛАДЕ И ОДРАСЛА ЛИЦА СА ИНТЕЛЕКТУАЛНИМ ТЕШКОЋАМА

Сврха услуге: услуга Предах смештај састоји се у унапређењу квалитета живота корисника, у властитој социјалној средини кроз одржање и развијање социјалних, психолошких и физичких функција и вештина, како би се у што већој мери оспособили за самосталан живот.

Основни циљ је обезбедити свим корисницима квалитетну услугу, коју пружалац услуге обезбеђује својим капацитетима како у погледу простора тако и у погледу броја запослених, који ће реализовати програмске активности у складу са потребама корисника и утврђеним степеном подршке.

Посебни циљ: Подршка унапређењу самосталног живота корисника, као и подршка породици у одржавању, побољшању квалитета њиховог живота, с циљем останка корисника у породици.

Циљна група: Услуга је намењена деци, младим и одраслим лицима са интелектуалним тешкоћама II и III степена подршке, деци и младима од 5 до 26 година старости и одраслим лицима – више од 26 година. Установа обезбеђује корисницима боравак сваког дана од понедељка до недеље у периоду од 00 – 24 часова. Корисницима је омогућен боравак 45 дана годишње, односно 20 дана у континуитету.

Активности услуге: Програмске активности прецизно су дефинисане у већ поменутом Правилнику о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите. У складу са њим све активности су предвиђене и програмским активностима које се реализују у ОЈ Предах смештај за децу, младе и одрасла лица са интелектуалним тешкоћама у развоју. Услуге смештаја остварују се кроз програмске активности, којима се у складу са проценом потреба корисника, обезбеђује:

Задовољавање основних животних потреба и осигурање безбедног и пријатног окружења. Активности помоћи и подршке усмерене ка задовољавању основних потреба и осигурања безбедног и пријатног окружења корисника, реализује здравствена служба у складу са проценом потреба корисника обухватају и подразумевају следеће: 1. обезбеђивање исхране у складу са здравственим потребама корисника; 2. помоћ при облачењу и пресвлачењу; 3. помоћ при храњењу; 4. помоћ при обављању личне хигијене (туширање и купање); 5. помоћ при кретању; 6. помоћ при бријању и шишању; 7. помоћ при обављању физиолошких потреба; 8. помоћ при одржавању хигијене кревета и простора; 9. набавку одеће и обуће примерене узрасту и временским приликама; 10. обезбеђивање довољно простора и опреме који кориснику омогућавају приватност; 11. чишћење заједничких просторија, соба и припадајућих санитарних просторија; 12. помоћ приликом одржавања простора у којем бораве и старања о личним стварима; 13. давање прописане терапије; 14. санирање и нега мањих повреда; 15. контрола виталних функција; 16. по потреби пратња корисника приликом одласка код лекара или до других потребних служби ван установе.

Развој и очување потенцијала корисника/це – активности усмерене ка развијању и очувању потенцијала корисника, као и припреми за одржив независан

живот, реализује стручна служба, у складу са сврхом смештаја, карактеристикама корисничке групе, капацитетима корисника, индивидуалним планом и у складу са проценом потреба корисника обухватају појединачне и групне приступе ради: 1. подршке у одржавању контакта са биолошком породицом и другим лицима значајним за корисника; 2. подршке у изградњи и одржавању позитивних односа са службеним лицима и другим корисницима; 3. развој социјалних вештина; 4. развоја вештина за препознавање и решавање проблема; 5. развоја комуникационих вештина; 6. развоја вештина за самозаштиту; 7. развоја вештина и знања потребних за живот и рад изван институција; 8. помоћи у учвршћивању стечених знања и вештина; 9. организовање радно – окупационих активности; 10. организовање слободног времена у складу са потребама и интересовањима корисника; 11. организовање културно – забавних садржаја у складу са интересовањима, жељама и способностима корисника у установи и изван ње.

Правна подршка – активности правне подршке и усмеравања, такође реализује стручна служба, у складу са проценом потреба и обухватају: 1. утврђивање идентитета корисника; 2. иницирање утврђивања и решавања грађанско – правног статуса корисника; 3. обезбеђивање доступности правне помоћи и подршке у складу са потребама корисника; 4. обезбеђивање комуникације корисника страних држављана са дипломатско конзуларним представништвима; 5. друге послове правне подршке и усмеравања у складу са посебним прописом.

Активности усмеране на пружању психосоцијалне подршке обухвата рад са корисницима, али и са члановим породице корисника. Садржај рада са корисницима односи се на: учешће у процени усвојених знања и вештина; рад у случају асоцијалних понашања и подстицање социјално прихватљивих образаца понашања; опсервација корисника (понашање корисника); рад са корисницима зависно од њиховог психо – физичког стања (степен подршке). Садржај рада са члановима породице корисника односи се на саветодавни у смислу: обезбеђивања емотивне и социјалне подршке породици/сродницима, подстицање и охрабривање чланова породице/сродника да наставе у учествовању решавања тешких ситуација; помоћи у проналажењу властитих система подршке, ресурси који су доступни породици/сродницима; процене снага породице; помоћи при доношењу одлуке у најбољем интересу корисника; помоћ у побољшању социјалне функционалности, побољшање друштвеног живота колико то могућности дозвољавају; обавештавање члана породице/сродника о стању корисника; обављања интервјуа са родитељима;

Пружање подршке при школовању и запошљавању – активности се односе на пружање: помоћи у тражењу прилика за запошљавање унутар заједнице; подстицање на испољавање потенцијала у домену социјалног предузетништва.

1. ГОДИШЊИ ПЛАН И ПРОГРАМ РАДА ОЈ ПРЕДАХ СМЕШТАЈ ЗА ДЕЦУ, МЛАДЕ И ОДРАСЛА ЛИЦА СА ИНТЕЛЕКТУАЛНИМ ТЕШКОЋАМА

У овом делу биће приказано шта обухвата свака од активности у непосредном раду са корисницима и на који начин је пружалац услуге обезбеђује.

1. Активности усмерене на задовољавање основних животних потреба

Активности усмерене на задовољавању основних животних потреба подразумевају:

Обезбеђивање исхране у складу са здравственим потребама корисника – корисницима се обезбеђује исхрана: три obroka и две ужине. Пружалац услуге је за услугу обезбеђивање obroka закључио Уговор о пословно – техничкој сарадњи са предшколском установом ПУ „Пчелица“.

Помоћ при облачењу и пресвлачењу – сви корисници имају обавезу да одржавају личну хигијену и да се пресвлаче у складу са тим. Неговатељи помажу корисницима којима је потребна помоћ при пресвлачењу ујутро, увече, пре и после туширања и у току дана, када се гардероба упрља.

Помоћ при храњењу – услугу храњења пружају неговатељи, на основу индивидуалног плана оним корисницима којима је потребна помоћ. Забрањено је храњење корисника од стране сродника и других лица, а донета храна се мора пријавити надлежној сестри у смени или неговатељу у циљу одржања безбедности. Дозвољено је уношење вакумираних и упакованих намирница уз рачун о обављеној куповини истих.

Помоћ при обављању личне хигијене (туширање и купање) – сви корисници имају доступне услове за одржавање личне хигијене и у обавези су да редовно одржавају личну хигијену. Корисници који не могу самостално да одржавају хигијену, неговатељ је у обавези да помогне при умивању, одржавању хигијене усне дупље, при прању косе и неге ноктију на рукама и ногама. Помоћ при туширању се пружа особама којима је утврђен ризик од пада или повреда.

Помоћ при кретању – услугу пружају неговатељи у циљу безбедности особама које се отежано крећу и обезбеђује им се адекватно помагало.

Помоћ при бријању и шишању – свим корисницима је омогућено шишање једном месечно – самостално посећују фризера у салону. Уколико постоји здравствени ризик, кориснику се предлаже шишање на кратку фризуру (појава вашљивости, дуготрајно сушење косе после прања и сл.). Корисницима који не могу самостално да се обрију помоћ пружају сарадници – неговатељи .

Помоћ при обављању физиолошких потреба – услугу пружају неговатељи. Корисници којима је потребна помоћ у обављању физиолошких потреба, неговатељи их одводе до тоалета.

Помоћ при одржавању хигијене кревета и простора:

Услугу пружају неговатељи по упутствима за поступање са чистим рубљем; за поступање са прљавим рубљем и о употреби заштитне опреме.

Набавку одеће и обуће примерене узрасту и временским приликама – корисници који имају сроднике, у обавези су да обезбеде прикладну гардеробу, а уколико их немају обавештава се водитељ случаја који обезбеђује гардеробу.

Обезбеђивање довољно простора и опреме који кориснику омогућавају приватност – установа обезбеђује простор у складу са структуралним стандардима. Корисницима је на располагању 5 двокреветних соба са купатилом.

Чишћење заједничких просторија, соба и припадајућих санитарних просторија – услугу пружају сараднице – хигијеничарке. Чишћење просторија у којим бораве корисници и санитарних просторија се обавља више пута у току дана. Подови су од материјала који су неклизајући и погодни за употребу средстава за дезинфекцију.

Помоћи приликом одржавања простора у којем бораве и старања о личним стварима – за све кориснике је обезбеђена помоћ или подршка у одржавању простора и личних ствари.

Давање прописане терапије – услугу пружа лекар или медицинска сестра по процедури организовања и спровођења давања оралне и локалне терапије (по извештају лекара специјалисте или изабраног лекара).

Санирање и нега мањих повреда – услугу пружа лекар или медицинска сестра по процедури о посебним мерама осигурања безбедности корисника.

Контрола виталних функција – (крвни притисак, телесна температура, ниво шећера у крви, рађење ЕКГ-а по потреби, уношење и избацавање течности и сл.) Услугу пружа лекар и медицинска сестра по процедурама: обављања првог здравственог прегледа; обављања контролног прегледа; позивања хитне помоћи; одласци до апотеке за подизање редовне прописане терапије за кориснике у циљу вршења контроле подизања исте, примопредаје смене.

2. Активности усмерене ка развијању и очувању потенцијала корисника

Услугу пружа Стручна служба Предах смештаја. Активности усмерене ка развијању и очувању потенцијала корисника, као и припреми за одржив независан живот, реализују се у складу са сврхом смештаја, карактеристикама корисничке групе, капацитетима корисника, индивидуалним планом и у складу са проценом потреба корисника обухватају појединачне и групне приступе ради:

Подршке у одржавању контакта са биолошком породицом и другим лицима значајним за корисника: телефонски разговори и посете.

Подршке у изградњи и одржавању позитивних односа са службеним лицима и другим корисницима: сарадња са особљем Предах смештаја – узајамно поштовање, извршавање налога, развијање односа поверења искрености, поштовање договора; сарадња са лекарима специјалистима – искреност, давање истинитих података података; сарадња са Центром за социјални рад Ниш, у циљу најбољег интереса корисника; одржавање добрих међуљудских односа и социјално одговорног понашања са осталим корисницима.

Развој социјалних вештина: успостављање, неговање и развијање добрих међуљудских односа са другима (пријатељски однос са другим корисницима); разумевање других људи, њихових намера и поступака, различитих међуљудских и социјалних односа и образаца социјалног понашања; развијање толеранције према разликама у мишљењима, ставовима, особинама, навикама, изгледу, укусима, потребама; развој специфичних вештина за усвајање самоконтроле, смањење агресивности, учовање сопствене агресивности и утицај ка њеној промени; познавање социјално прихватљивог понашања; познавање социјалних правила.

Развоја вештина за препознавање и решавање проблема: поспешивање адекватног понашања (како се поздрављамо, разговарамо са другим корисницима, на који начин се дружимо са њима, помажемо им, решавање ситуација у којима се нађемо, разговор о њима ...); зашто долази до конфликта, како га избећи и како се понашати у конфликтним ситуацијама (без свађе, остати смирен, бити спреман на извињење...); решавање конфликта (разговор о конфликту, како се осећају у конфликту, примена технике медијације, контрола импулсивности применом технике релаксације, подржавање позитивних и мирољубивих решења од стране самих корисника ...).

Развоја комуникационих вештина: Деца и млади са интелектуалним тешкоћама већином имају неке поремећаје говора и језика (дислалију, алалију, лоше изговарање слова, врскање, дисграфију, дисортографију). Некада је дневни боравак прва заједница у коју деца долазе из породица. Онда је примарни циљ разумевање једноставних налога и њихово извршавање, односно рад на невербалној комуникацији (рецептивни говор). Често је корисницима пажња краткотрајна и дифузна, а памћење је изразито механичко. Вокабулар је оскудан и недовољно развијен, те су неопходна дужа и честа понављања, показивања и упућивања.

Развој комуникационих вештина има више циљева: омогућава корисницима разумевање говора других, као и јасније усмено и писано изражавање; разумевање појмова на нивоу искуства; оптимални ниво социјализације корисника у оквиру њихових говорних и језичких могућности; овладавање језичким фразама из свакодневног живота, које имају вредност комуникације, опажања и остваривања социјалних веза; писани говор, код корисника код којих постоји потенцијал за развој графомоторичких способности; исправљање говорних сметњи, као допуна логопедском раду, чиме се истовремено спречава пропадање вокабулара; оспособљавање корисника за разумевање писаних текстова, филмова, позоришних представа, медија. Рад на развоју комуникационих вештина поразумева: **Рецептивни говор, односно:** рад на развоју невербалне комуникације (разумевање мимике, геста, погледа, гримасе, додира, вокализације); слушање говора, разумевање информација и адекватно понашање корисника (извршавање радње, показивање слика, узимање и давање предмета); разумевање и извршавање једноставних налога и радњи (разумевање свакодневних животних ситуација); разумевање временског следа догађаја; разумевање и извршавање неколико налога у низу; дискриминација шумава и звукова из свакодневног живота (киша, ветар, гласови људи); визуелно и акустичко опажање – слушање радио програма, гледање филмова и ТВ програма. **Експресивни говор, односно:** вежбање доње вилице, вокализација; имитативни говор, имитација геста; богаћење речника – показивање и именовање различитих појмова са сличица или слика у књигама; именовање и показивање предмета у просторији и ван ње; усвајање стереотипних израза „изволи“, „хвала“, „добар дан“ и сл. (корисници који могу да говоре); богаћење речника изразима из свакодневног живота; усмено изражавање – разговарање са одраслом особом, другим дететом или неколико особа

(изражавање својих потреба, жеља, вођење разговора), разговор путем телефона, меморисање рецитација, интерпретација добијених информација.

Код одраслих корисника кроз развој комуникационих вештина поставили смо следеће циљеве и задатке: оспособити кориснике за разумевање говора других и за правилније, јасније и лепше усмено и писано изражавање; омогућити разумевање појмова на нивоу искуства, због успешнијег успостављања веза са друштвеном средином; остварити највиши ниво социјализације у оквиру њима доступних говорних и језичких могућности; развијати говоре сложеније стереотипне целине, које имају вредност комуникације, опажања и остваривања елементарних социјалних навика; у завршној фази развијати писани говор, који се реално своди на сасвим кратке устаљене облике речника битног за елементарно сналажење у социјалној средини; спречити продубљивање поремећаја говора и језика, омогућавањем развоја истих у оквиру потенцијала са којим располаже сваки корисника; доприносити корекцији говорних сметњи, чиме се логопедски рад употпуњује, с обзиром да се у оквиру активности развоја и говора, наведени јавља само као принцип рада; уводити кориснике у разумевање писаних текстова, филмова, позоришних представа, радио и тв програма.

Развоја вештина за самозаштиту:

Ова област рада је у раду са најмлађом популацијом примарна, јер за циљ има усвајање и развијање основних животних вештина, који ће им омогућити већи степен самосталности, а самим тим и социјалне инклузије. Задаци у овој области, за одрасле кориснике су развијање вештина, радних навика, оспособљавање за поједине корисне послове који могу бити на нивоу извесне професионалне одговорности, старање о менталном здрављу, умешности, бризи о себи као методу социјализације, очување вештина самопослуживања.

Сви послови и задаци морају бити врло једноставни, јасни и конкретни. У свакој активности и увежбавању вештина, са децом, младима и одраслим корисницима посебно се наглашава сфера безбедности у смислу: развијање навика културног понашања, навикавање деце и младих на заједнички рад са вршњацима и учешће у групним активностима; основна упутства за безбедно кретање улицом; правилног коришћења оштрих предмета – есцајг и самостално коришћење електричних уређаја

Развоја вештина и знања потребних за живот и рад изван институције:

Овладавање вештинама свакодневног живљења један је од приоритетнијих задатака које треба реализовати са корисницима, без обзира на године и степен подршке. Неке од активности у којима корисницима пружамо подршку обухватају: одржавање личне хигијене и хигијене животног простора; облачење и свлачење одеће и обуће; узимање obroка; коришћења прибора за јело; припрема једноставнијих obroка; руковање мањим кућним апаратима.

Организовање радно – окупационих активности:

Радна окупација је област која благотворно делује на целокупни психофизички статус и понашање корисника. Квалитет и квантитет рад није примарни циљ, он је резултат свеукупног развоја корисника.

Радном окупацијом се подстичу радне навике, истрајност, одговорност, умешност и вештина за обављање једноставних радњи. Кроз активности које се

спроводе у оквиру радне окупације формира се вештине и навике потребне за радни процес, развија се самосталност, истрајност и тачност.

Кроз радну окупацију корисници се упознају се са различитим материјалима и техникама рада.

Кроз радну окупацију организују се следеће радионице:

креативне радионице (цртање и бојење разним техникама, декупаж, колаж, оригами, пластично обликовање...),

кулинарска радионица (корисници на лак и занимљив начин савладавају свакодневне животне вештине);

радионица папирнате галантерије и пластичног обликовања – кроз ове радионице корисници различитим техникама креативног изражавања праве занимљиве производе које оплемењују простор у којем и сами бораве, а врло често се производи презентују широкој јавности; у плану нам је развијање потенцијала корисника у домену социјалног предузетништва.

еколошке радионице (одржавање дворишта, брига о цвећу, уређивање и аранжирање просторија у којима бораве);

спортске радионице (шах, пикадо, багминтон...)

Креативност је веома сложена способност која подстиче стваралаштво. Свака особа поседује креативне способности које се разликују: у степену креативности; у сфери

Кроз разне технике осликавања и моделирања од различитих материјала, потенцира се развој креативности и осећања за лепог.

Различитим уметничким техникама, развијају се и унапређују потенцијали корисника. Корисници се усмеравају ка самосталности, уредности и истрајности у раду. Учествовањем у креативним активностима, корисници примарно развијају осећање задовољства, а потом и унапређују самоприхватање јер добијају материјалне продукте својих вештина и ангажовања

Организовање слободног времена у складу са потребама и интересовањима корисника:

Одмарање и дружење после ручка уз кафу; прелиставање илустрованих и др. часописа; друштвене игре у пару и групи; бављење хобијем; уређење и декорација радних просторија и хола; гледање културно – забавног и спортског ТВ програма; слушања одабране музике; изражавање кроз покрет (плес).

Организовање културно – забавних садржаја у складу са интересовањима, жељама и способностима корисника у установи и изван ње:

Кроз културно забавне активности развијају се веома значајне социјалне вештине. У времену предвиђеним за ове активности могу се понудити различити садржаји: играње друштвених игара, изражавање кроз плес и игру, такмичарске игре...битно је да се корисници забављају те им због тога треба организовати обележавање рођендана, значајних датума, празника и сл.

Осим тога корисницима треба омогућити шетње и квалитетно време проведено на свежем ваздуху.

Могући циљеви културно – забавних активности: превентивно деловање на развој осећања усамљености и изолованости; правилно коришћење слободног времена; побољшање квалитета друштвеног живота; задовољавање социјалних и емоционалних потреба; усвајање групних норми и развој осећања припадности; развијање способности одлучивања у једноставним животним ситуацијама; развијање способности да се прихвати и поднесе повремену неуспех.

3. Активности усмерене ка остваривању права на правну подршку

Активности које се пружају корисницима у овом домену односе се на: утврђивање идентитета корисника; обезбеђивање доступности правне помоћи и подршке; обезбеђивање комуникације корисника страних држављана са дипломатско конзуларним представништвима и друге послове правне подршке и усмеравања у складу са посебним прописом уколико корисници за тим имају потребе.

4. Активности усмерене ка пружању психосоцијалне подршке

Активности усмерене на пружању психосоцијалне подршке обухвата рад са корисницима, али и са члановим породице корисника. Садржај рада са корисницима односи се на: учешће у процени усвојених знања и вештина; рад у случају асоцијалних понашања и подстицање социјално прихватљивих образаца понашања; опсервација корисника (понашање корисника); рад са корисницима зависно од њиховог психо – физичког стања (степен подршке). Садржај рада са члановима породице корисника односи се на саветодавни у смислу: обезбеђивања емотивне и социјалне подршке породици/сродницима, подстицање и охрабривање чланова породице/сродника да наставе у учествовању решавања тешких ситуација; помоћи у проналажењу властитих система подршке, ресурси који су доступни породици/сродницима; процене снага породице; помоћи при доношењу одлуке у најбољем интересу корисника; помоћ у побољшању социјалне функционалности, побољшање друштвеног живота колико то могућности дозвољавају; обавештавање члана породице/сродника о стању корисника; обављања интервјуа са родитељима;

Рад са члановима породице/сродницима се обавља како путем телефонског разговора тако и приликом посете кориснику.

5. Активности усмерене на подршку при школовању и запошљавању

Активности се односе на пружање: помоћи у тражењу прилика за запошљавање унутар заједнице; подстицање на испољавање потенцијала у домену социјалног предузетништва.

Руководилац услуге

Дипл. психолог

Споменка Радојевић

2. ГОДИШЊИ ПЛАН И ПРОГРАМ РАДА ЗДРАВСТВЕНЕ СЛУЖБЕ ОЈ ПРЕДАХ СМЕШТАЈ ЗА ДЕЦУ, МЛАДЕ И ОДРАСЛА ЛИЦА СА ИНТЕЛЕКТУАЛНИМ ТЕШКОЋАМА У РАЗВОЈУ

Здравствена заштита корисника у Центру „Мара“ спроводи се кроз дневни, месечни и годишњи план и програм рада.

Дневни план и програм рада обухвата:

- 1) Јутарњи пријем/обилазак корисника. Том приликом врши се: свакодневно мерење телесне температуре бесконтактним топломером и дезинфекција руку алкохолом због актуелне епидемиолошке ситуације, преглед грла, лимфних жлезда врата, коже и видљивих слузокожа; узимање података од родитеља/старатеља/корисника о евентуалним здравственим проблемима њихове деце или њих самих променама у понашању и обавештење о потреби у лековима за свакодневну терапију која се даје у Центру, контрола личне хигијене (коса, нокти, одећа и обућа);
- 2) Подела терапије у време доручка, ручка и ужине, али и у друго време ако је тако назначено у извештају лекара специјалисте;
- 3) Мерење крвног притиска корисника који су на антихипертензивној терапији, као и мерење вредности шук-а у крви;
- 4) Упознавање запослених са здравственим стањем корисника (у случају да има неких проблема);
- 5) Праћење деловања терапије корисника након дате терапије (нарочито корисника код којих је уведена нова терапија);
- 6) Вођење евиденције о датој терапији у свесци намењеној за то;
- 7) Вођење медицинске документације (здравствени картон, протокол болесника, дневник рада);
- 8) Свакодневна комуникација и сарадња са родитељима/старатељима/корисницима по потреби (лично или телефоном);
- 9) Превенција заразних болести едукацијом корисника појединачно или групно кроз обраду тема о личној хигијени, некада и у сарадњи са запосленима из групе;
- 10) Превенција кардиоваскуларних обољења обрадом фактора ризика који доводе до поменутих обољења;
- 11) Збрињавање корисника у случајевима: напада епилепсије, када су узнемирени и агресивни, у случајевима повреда, у случају других здравствених проблема (повишен крв. притисак, главобоља, повишена тел. температура, мучнина, повраћање, бол у стомаку и сл.);
- 12) Контрола исправности хране која се даје корисницима;
- 13) Контрола хигијене: кухиње и кухињског прибора, личне хигијене особља које сервира храну, трпезарије, радних просторија корисника, тоалета за кориснике и тоалета за особље;
- 14) Вођење евиденције о контроли обављања активности у циљу одржавања хигијене на недељном нивоу
- 15) У случајевима повећаног ризика за настанак заразних болести као и у случају проглашене епидемије неке заразне болести (грип, жутица, цревне заразне болести и тренутне Ковид- 19 инфекције др.), здравствена служба центра налаже

да се појачају санитарно-хигијенске мере у циљу спречавања настанка обољења или сузбијања истог;

- 16) Спровођење свакодневних санитарно – хигијенских мера као што су: прелазак преко дезобаријере; дезинфекција руку алкохолом; свакодневно ношење једнократних заштитних маски; ношење радне одеће и обуће; редовно брисање столова и радних површина у просторијама где бораве корисници раствором дезинфекционог средства; дезинфекција тоалета за кориснике и тоалета за особље више пута у току дана.

Месечни план и програм рада обухвата:

- Мерење крвног притиска свим корисницима у циљу откривања нових случајева хипертензије и бележење измерених вредности у листу где се прате промене за сваки месец, а током целе године;
- Мерење тежине корисницима који су приметно добили или изгубили на тежини;
- Контрола лабораторијских налаза који нису били у оквиру референтних вредности, које су корисници радили по нашем или по налогу изабраног лекара/лекара специјалисте;
- Планирање потреба и реализовања набавке лекова и санитетског материјала;
- Сарадња са одговарајућим здравственим установама у граду;
- Учешће у планирању и реализацији планова и програма рада стручног тима;
- Учешће у раду комисије за пријем нових корисника;
- Сарадња са хигијенско – епидемиолошком службом Дома здравља која контролише хигијену у центру „Мара“ и по потреби даје упутства о предузимању појачаних санитарно – хигијенских мера у случају проглашења неке заразне болести;

Годишњи план и програм рада обухвата:

- Систематски преглед корисника (крајем године);
- Упућивање и контролисање лабораторијских налаза (крвна слика, брис грла и носа, преглед урина и преглед столице на паразите);
- Давање упута за санитарни преглед особљу центра које ради у непосредном контакту са храном (два пута годишње);
- Вођење евиденције о узимању резултата санитарних прегледа из Завода за јавно здравље (санитарне књижице);
- Праћење корисника на излете и вишедневне рекреативне боравке у оквиру којих се врши: планирање и набавка потребних лекова и санитетског материјала за време рекреативног боравака, подела редовне терапије, контрола хигијене просторија где бораве корисници, контрола хигијене и исправности хране коју добијају корисници за време рекреативног боравака, збрињавање повреда и других здравствених проблема корисника по потреби; сарадња са здравственим установама у местима у којима се борави.
- Планирање и реализовање набавке лекова и санитетског материјала на нивоу Центра, а потом расподела по организационим јединицама,
- Планирање и набавка брзих антигенских тестова на вирус SARS covid-19.
- Сарадња са Републичком здравственом инспекцијом која у Центру врши контролу и надзор рада здравствене службе;
- Сарадња са Републичком санитарном инспекцијом која у Центру врши контролу хигијене, предлаже мере за унапређење исте и врши контролу урађених санитарних прегледа особља које ради у непосредном контакту са храном;

- Сарадња са Центром за превенцију Дома здравља, чија екипа, између осталог, врши и превентивне прегледе запослених једном годишње;
- Сарадња са Министарством социјалне заштите око потребе и набавке брзих антигенских тестова на SARS вирус.
- Сарадња са овлашћеним сервисером, Сервиса Ехомед Ниш ради контроле стерилности сувог стерилизатора произвиђача ENC
- Сарадња са овлашћеним сервисером за складиште инфективног отпада Invest farm – imrex.
- Сарадња са Институтом за јавно здравље Ниш у вези консултације за све предвиђене епидемиолошке мере, вакцине, заразне болести и све мере предвиђене од стране Института за јавно здравље Србије Др Милан Јовановић Батут.

Др Нина Косић

3. ДОКУМЕНТАЦИЈА

У вези са својим радом и пословањем радници ОЈ Предах смештај за децу, младе и одрасла лица са интелектуалним тешкоћама у развоју у обавези су да воде и чувају у законски предвиђеном року, следећу пословно техничку документацију:

1. Руководилац услуге:

Документација о корисницима обухвата редовно вођење евиденције о свим релевантим подацима и обухвата: Матичну књигу корисника; Досије корисника; Флукурацију корисника; Протокол о корисницима који су под старатељством; Индивидуални план подршке; Дневни извештај о раду; Интерну евалуацију о раду са корисницима;

Документација о запосленима у ОЈ обухвата: месечни план организовања процеса рада (распоред сменског рада); вођење евиденције о коришћењу годишњих одмора и боловања; месечни извештај организованог процеса рада (број радних сати сваког запосеног).

Стручна служба: Дневник рада; Дневни план рада; Месечни план рада, Месечни извештај о раду, периодичне извештаје о раду; интерну евалуацију о раду са корисницима;

Здравствена служба: здравствени картон, протокол болесника, дневник рада, терапијску свеску, дневни извештај о раду, месечне и периодичне извештаје о раду.

4. ПЛАН СТРУЧНОГ УСАВРШАВАЊА РАДНИКА ОЈ ПРЕДАХ СМЕШТАЈ ЗА ДЕЦУ, МЛАДЕ И ОДРАСЛА ЛИЦА СА ИНТЕЛЕКТУАЛНИМ ТЕШКОЋАМА У РАЗВОЈУ

У наредној години као и до сада радиће се на праћењу научних достигнућа у раду са корисницима, кроз организовање, али и учествовање на научним скуповима, радионицама у циљу обезбеђивања што квалитетније услуге. С тим у вези, наредне године планирамо да учествујемо на следећим обукама:

1. Комуникологија у руковођењу пословањем

- **циљ:** стицање знања у области комуникологије и упознавање са вештинама успешног комуницирања и преношења порука коју организује **Едукативни центар;**

2. Превенција синдрома сагоревања код професионалаца у социјалној заштити

- **циљ:** ојачавање капацитета запослених да на професионалан начин одговоре захтевима посла уз очување властитог менталног здравља;

3. Примена скале за процену функционалне способности корисника и одређивање потребног степена подршке које организује Републички завод за социјалну заштиту.

VI. ОРГАНИЗАЦИОНА ЈЕДИНИЦА ПРИХВАТИЛИШТЕ ЗА ОДРАСЛА И СТАРА ЛИЦА

Сврха смештаја у прихватилиште је задовољавање основних животних потреба појединца или породице који се налазе у стању социјалне потребе, а који су процењени са III и IV степеном подршке.

Општи циљ услуге у прихватилишту односи се на: обезбеђивање услова за продуктиван живот корисника/це; очување и унапређење здравља корисника/це; омогућавање наставка ранијих активности корисника/це; развијање и/или очувања потенцијала корисника/це; очувања веза корисника/це са породицом и другим њима значајним лицима.

Посебни циљеви: услуга је усмерена ка процени потреба за другим услугама и започињању процеса помоћи кориснику за успостављање стабилног породичног или независног живота, превазилажење кризне ситуације и одрживих решења у будућности. Услуга је усмерена на успостављање осећања сигурности као основе за даљи напредак и оснаживање корисника, ради подизања њихове способности за безбедан животи у кључивање у заједницу

Циљна група: услуга Прихватилиште за одрасла и стара лица подразумева привремени смештај (до 6 месеци) одраслих (од навршених 26 до навршених 65 година) и старијих лица (више од 65 година старости) затечених у скитњи, просјачењу, бескућницима, егзистенцијално угроженим лицима, лицима са подручја других општина/градова без средстава за основне животне потребе до враћања у место пребивалишта/боравишта и особама којима је из других разлога неопходан смештај.

Капацитет услуге је 15 корисника. Смештајем у прихватилиште кориснику/ци се обезбеђује краткотрајан смештај и осигурава безбедност, изналажење одрживих решења за кризне ситуације, задовољавање њених/његових основних потреба и приступ другим услугама. Смештај корисника у прихватилиште обезбеђује се кроз: стандардни и ургентни пријем корисника.

Програмске активности се реализују у складу са спецификацијом услуге прописане Правилником о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите, а у складу са корисничком групом којој је услуга намењена.

Активности услуге прихватилишта реализују се у складу са сврхом услуге, карактеристикама корисничке групе, капацитетима корисника, индивидуалним планом и у складу са проценом потреба корисника.

Програмске активности прецизно су дефинисане у већ поменутом Правилнику о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите. У складу са њим све активности су предвиђене и програмским активностима које се реализују у ОЈ Прихватилиште за одрасла и стара лица при Центру за пружање услуга социјалне заштите „Мара“ Ниш. Услуге смештаја остварују се кроз програмске активности, којима се у складу са проценом потреба корисника, обезбеђује:

- 1) **Задовољавање основних животних потреба и осигурање безбедног и пријатног окружења.** Активности помоћи и подршке усмерене ка задовољавању основних потреба и осигурања безбедног и пријатног окружења корисника, реализује *здравствена служба* у складу са проценом потреба корисника обухватају и подразумева следеће: обезбеђивање исхране у складу са здравственим потребама корисника; помоћ при облачењу и пресвлачењу; помоћ при храћењу; помоћ при обављању личне хигијене (туширање и купање); помоћ при кретању; помоћ при бријању и шишању; помоћ при обављању физиолошких потреба; помоћ при одржавању хигијене кревета и простора: набавку одеће и обуће примерене узрасту и временским приликама; обезбеђивање довољно простора и опреме који кориснику омогућавају приватност; чишћење заједничких просторија, соба и припадајућих санитарних просторија; помоћ приликом одржавања простора у којем бораве и старања о личним стварима; давање прописане терапије; санирање и нега мањих повреда; контрола виталних функција; по потреби пратња корисника приликом одласка код лекара или до других потребних служби ван установе;
- 2) **Развој и очување потенцијала корисника/це – активности усмерене ка развијању и очувању потенцијала корисника,** као и припреми за одржив независан живот, реализује *стручна служба*, у складу са сврхом смештаја, карактеристикама корисничке групе, капацитетима корисника, индивидуалним планом и у складу са проценом потреба корисника обухватају појединачне и групне приступе ради: подршке у одржавању контакта са биолошком породицом и другим лицима значајним за корисника; подршке у изградњи и одржавању позитивних односа са службеним лицима и другим корисницима; развој социјалних вештина; развоја вештина за препознавање и решавање проблема; развоја комуникационих вештина ; развоја вештина за самозаштиту; развоја вештина и знања потребних за живот и рад изван институција; помоћи у учвршћивању стечених знања и вештина; организовање радно – окупационих активности; организовање слободног времена у складу са потребама и интересовањима корисника; организовање културно – забавних садржаја у складу са интересовањима, жељама и способностима корисника у установи и изван ње;
- 3) **Правна подршка** – Активности правне подршке и усмеравања, такође реализује *стручна служба*, у складу са проценом потреба и обухватају: утврђивање идентитета корисника; иницирање утврђивања и решавања грађанско – правног статуса корисника; обезбеђивање доступности правне помоћи и подршке у складу са потребама корисника; обезбеђивање комуникације корисника страних држављана са дипломатско конзуларним представништвима; друге послове правне подршке и усмеравања у складу са посебним прописом.
- 4) **Подршка при школовању и запошљавању – активности усмерене на подршку при школовању и запошљавању** такође реализује *стручна служба*, у складу са капацитетима и проценом корисника, обухватају: помоћ у запошљавању

и наставку школовања; помоћ у тражењу прилика за запошљавање унутар заједнице; подстицање и подршка у почетним данима новог запослења.

1. ГОДИШЊИ ПЛАН И ПРОГРАМ РАДА ОЈ ПРИХВАТИЛИШТЕ ЗА ОДРАСЛА И СТАРА ЛИЦА

У овом делу биће приказано шта обухвата свака од активности у непосредном раду са корисницима и на који начин је пружалац услуге обезбеђује.

1. Активности усмерене на задовољавању основних животних потреба

Активности које су обухваћене у раду са корисницима, односе се на:

1. **Обезбеђивање исхране у складу са здравственим потребама корисника** – корисницима се обезбеђује исхрана: три оброка и две ужине.

Пружалац услуге је за услугу обезбеђивање оброка закључио Уговор о пословно-техничкој сарадњи са предшколском установом ПУ „Пчелица“.

2. **Помоћ при облачењу и пресвлачењу** – сви корисници имају обавезу да одржавају личну хигијену и да се пресвлаче у складу са тим. Неговатељи помажу корисницима којима је потребна помоћ при пресвлачењу ујутро, увече, пре и после туширања и у току дана, када се гардероба упрља.
3. **Помоћ при храњењу** – услугу храњења пружају неговатељи, на основу индивидуалног плана оним корисницима којима је потребна помоћ. **Забрањено је** храњење корисника од стране сродника и других лица, а донета храна се мора пријавити надлежној сестри у смени или неговатељу у циљу одржања безбедности. **Дозвољено је** уношење вакумираних и упакованих намирница уз рачун о обављеној куповини истих.
4. **Помоћ при обављању личне хигијене (туширање и купање)** – сви корисници имају доступне услове за одржавање личне хигијене и у обавези су да редовно одржавају личну хигијену.

Особе које не могу самостално да одржавају хигијену, неговатељ је у обавези да помогне при умивању, одржавању хигијене усне дупље, при прању косе и неге ноктију на рукама и ногама.

Помоћ при туширању се пружа особама којима је утврђен ризик од пада или повреда.

5. **Помоћ при кретању** – услугу пружају неговатељи у циљу безбедности особама које се отежано крећу и обезбеђује им се адекватно помагало.
6. **Помоћ при бријању и шишању** – свим корисницима је омогућено шишање једном месечно – самостално посећују фризера у салону. Уколико постоји

здравствени ризик, кориснику се предлаже шишање на кратку фризуру (појава вашљивости, дуготрајно сушење косе после прања и сл.). Корисници који не могу самостално да се обрију помоћ им пружају сарадници.

7. **Помоћ при обављању физиолошких потреба** – услугу пружају неговатељи. Корисници којима је потребна помоћ у обављању физиолошких потреба, неговатељи их одводе до тоалета.
8. **Помоћ при одржавању хигијене кревета и простора:** услугу пружају неговатељи по упутствима: за поступање са чистим рубљем; за поступање са прљавим рубљем и о употреби заштитне опреме.
9. **Набавку одеће и обуће примерене узрасту и временским приликама** – корисници који имају сроднике, у обавези су да обезбеде прикладну гардеробу, а уколико их немају обавештава се водитељ случаја који обезбеђује гардеробу, евентуално и Прихватилиште уколико поседује у складишту адекватну гардеробу.
10. **Обезбеђивање довољно простора и опреме који кориснику омогућавају приватност** – установа обезбеђује простор у складу са структуралним стандардима.
11. **Чишћење заједничких просторија, соба и припадајућих санитарних просторија** – услугу пружају сараднице. Чишћење просторија у којим бораве корисници и санитарних просторија се обавља више пута у току дана, по потреби. Подови су од материјала који су неклизајући и погодни за употребу средстава за дезинфекцију.
12. **Помоћи приликом одржавања простора у којем бораве и старања о личним стварима** – за све кориснике је обезбеђена помоћ или подршка у одржавању простора и личним стварима.
13. **Давање прописане терапије** – услугу пружа лекар или медицинска сестра по процедури организовања и спровођења давања оралне и локалне терапије (по извештају лекара специјалисте или изабраног лекара).
14. **Санирање и нега мањих повреда** – услугу пружа лекар или медицинска сестра по процедури о посебним мерама осигурања безбедности корисника.
15. **Контрола виталних функција** – (крвни притисак, телесна температура, ниво шећера у крви, рађење ЕКГ-а по потреби, уношење и избацивање течности и сл.) Услугу пружа лекар и медицинска сестра по процедурама: обављања првог здравственог прегледа; обављања контролног прегледа; позивања хитне помоћи, одласци до апотеке за подизање редовне прописане терапије за кориснике у циљу вршења контроле подизања исте; примопредаје смене.
16. **По потреби пратња корисника приликом одласка код лекара или до других потребних служби ван установе** – према утврђеном протоколу о сарадњи са другим службама, Прихватилиште није у обавези да обезбеђује превоз корисника до лекара и у циљу вршења специјалистичких прегледа, већ обавештава водитеља

случаја који реализује превоз, а евентуалну пратњу обезбеђује медицинска служба Прихватилишта.

2. Активности усмерене ка развијању и очувању потенцијала корисника

Услугу пружа Стручна служба Прихватилишта. Активности усмерене ка развијању и очувању потенцијала корисника, као и припреми за одржив независан живот, реализују се у складу са сврхом смештаја, карактеристикама корисничке групе, капацитетима корисника, индивидуалним планом и у складу са проценом потреба корисника обухватају појединачне и групне приступе ради:

- 1. Подршке у одржавању контакта са биолошком породицом и другим лицима значајним за корисника:** телефонски разговори и посете.
- 2. Подршке у изградњи и одржавању позитивних односа са службеним лицима и другим корисницима:** сарадња са особљем Прихватилишта – узајамно поштовање, извршавање налога, развијање односа поверења искренности, поштовање договора; сарадња са лекарима специјалистима – искреност, давање истинитих података података; сарадња са Министарством унутрашњих послова – Полицијском управом Ниш – пружање свих информација, давање докумената по потреби, поштовање службеника полиције; сарадња са Националном службом за запошљавање у циљу проналаска адекватног запошљења у складу са капацитетом и образовањем корисника; сарадња са Центром за социјални рад Ниш, у циљу најбољег интереса корисника; одржавање добрих међуљудских односа и социјално одговорног понашања са осталим корисницима.
- 3. Развој социјалних вештина реализује се кроз:** успостављање, неговање и развијање односа са другима (пријатељство, сараднички однос, однос међу генерацијама и однос у самом Прихватилишту); разумевање других људи, њихових намера и поступака, различитих међуљудских и социјалних односа и образаца социјалног понашања; развијање толеранције према разликама у мишљењима, ставовима, особинама, навикама, изгледу, укусима, потребама; развој специфичних вештина за усвајање самоконтроле, смањење агресивности, уочавање сопствене агресивности и утицај ка њеној промени.
- 4. Развоја вештина за препознавање и решавање проблема:** поспешивање адекватног понашања (како се поздрављамо, разговарамо са другим корисницима, на који начин се дружимо са њима, помажемо им, решавање ситуација у којима се нађемо, разговор о њима ...); зашто долази до конфликта, како га избећи и како се понашати у конфликтним ситуацијама (без свађе, остати смирен, бити спреман на извињење...); решавање конфликта (разговор о конфликту, како се осећају у конфликту, примена технике медијације, контрола импулсивности применом технике релаксације, подржавање позитивних и мирољубивих решења од стране самих корисника).
- 5. Развоја комуникационих вештина:** Комуникација у складу са социјалном ситуацијом: јасно исказивање својих потреба, уважавање саговорника;

развијање културе комуникације, слушање саговорника док говори; тражење и нуђење помоћи; упознавање са другима; иницирање конверзације; говор у складу са темом конверзације. Прагматски одговарајућа комуникација: познавање нијанси у комуникацији – вербалне и невербалне; одржавање конверзације; дистанца у комуникацији; изражавање осећања; изражавање жалби – притужби; препознавање осећања других.

6. **Развоја вештина за самозаштиту обухвата:** развој компетенција самозаштите у смислу: самоконтроле, избергавању ризичних ситуација-проблематичног окружења и друштва, поштовању смерница и правила, размишљања пре деловања, савлађивања јаких емоција, јасног разумевања сопственог понашања и његовог утицаја на друге; стварање веза са другима и стицање социјалних вештина за стабилно функционисање (усмеравање на позитивне интеракције са окружењем, поштовање сопствене личности али и других, усмеравање ка позитивним активностима-спорт, музика и др., изградња здравих емотивних односа са особама које му одговарају за дружење); вођење бриге о здрављу; коришћење новца: одговорно трошење новца, чување новца.
7. **Развоја вештина и знања потребних за живот и рад изван институције:** охрабривање потенцијала и оснаживање личности и разбијање предрасуда (ко сам ја и како се осећам, ја као посебна личност, јачање самопоштовања, сазнања, толеранција верске, националне припадности, припадност култури, учење различитости и толеранцији...); јачање социјализације и интеграције кроз: учествовање у спортским активностима (правила различитих спортских игара, спортско понашање, прихватање пораза...); организовање посета културно – уметничким догађајима (посете музију, галерији, позоришту, биоскопу, концерту и др.); упућивања на сарадњу са Центром за социјални рад
8. **Помоћи у учвршћивању стечених знања и вештина:** усавршавање већ развијених знања, вештина, радних навика, ставова и вредности које оспособљавају корисника да успешно задовољава сопствене потребе и интересе, развија сопствену личност и потенцијале, поштује друге особе и њихов идентитет, потребе и интересе; програмске активности допуштају извесну диференцијацију корисника, јер се везују за њихова интересовања, . предзнања, склоности, специфичне потребе и у већини случајева треба да подразумевају самостални избор између понуђених тема и активности.
9. **Организовање радно – окупационих активности:** радна окупација је област која благотворно делује на целокупни психофизички статус и понешме коридника. Квалитет и квантитет рад није примарни циљ, он је резултат свеукупног развоја корисника. Радном окупацијом се подстичу радне навике, истрајност, одговорност, умешност и вештина за обављање једноставних радњи. Кроз активности које се спроводе у оквиру радне окупације формира се вештине и навике потребне за радни процес, развија се самосталност, истрајност и тачност. Кроз радну окупацију корисници се упознају се са

различитим материјалима и техникама рада. Кроз радну окупацију организују се следеће **радионице**: **креативне** радионице (цртање и бојење разним техникама, декупаж, колаж, оригами, пластично обликовање...); **радионице народне радности** (вез, хеклање, плетење, ткање...); еколошке радионице и (одржавање дворишта, брига о цвећу, уређивање и аранжирање просторија у Прихватилишту) и **спортске радионице** (шах, пикадо). Креативност је веома сложена способност која подстиче стваралаштво. Свака особа поседује креативне способности које се разликују: у степену креативности; у сфери. Кроз разне технике осликавања и моделирања од различитих материјала, потенцира се развој креативности и осећања за лепог. Различитим уметничким техникама, развијају се и унапређују потенцијали корисника. Корисници се усмеравају ка самосталности, уредности и истрајности у раду. Учествовањем у креативним активностима, корисници примарно развијају осећање задовољства, а потом и унапређују самоприхватање јер добијају материјалне продукте својих вештина и ангажовања

10. Организовање слободног времена у складу са потребама и интересовањима корисника: одмарање и дружење после ручка уз кафу; прелиставање илустрованих и др. часописа; друштвене игре у пару и групи; бављење хобијем; уређење и декорација радних просторија и хола; гледање културно – забавног и спортског ТВ програма; слушања одабране музике – изражавање кроз покрет (плес).

11. Организовање културно – забавних садржаја у складу са интересовањима, жељама и способностима корисника у установи и изван ње: кроз културно забавне активности развијају се веома значајне социјалне вештине. У времену предвиђеним за ове активности могу се понудити различити садржаји: играње друштвених игара, изражавање кроз плес и игру, такмичарске игре...битно је да се корисници забављају те им због тога треба организовати обележавање рођендана, значајних датума, празника и сл. Осим тога корисницима треба омогућити шетње и квалитетно време проведено на свежем ваздуху. Могући циљеви културно – забавних активности: превентивно деловање на развој осећања усамљености и изолованости; правилно коришћење слободног времена; побољшање квалитета друштвеног живота; задовољавање социјалних и емоционалних потреба; усвајање групних норми и развој осећања припадности; развијање способности одлучивања у једноставним животним ситуацијама; развијање способности да се прихвати и поднесе повремену неуспех.

3. Активности усмерене ка остваривању права на правну подршку

Ове активности односе се на: утврђивање идентитета корисника; сарадњу са Министарством унутрашњих послова – Полицијском управом Ниш у циљу утврђивања корисника пронађених у скитњи/ на улици без личних докумената; обезбеђивање доступности правне помоћи и подршке; упућивање корисника на доступност бесплатне правне помоћи и подршке; обезбеђивање комуникације корисника страних држављана са дипломатско конзуларним представништвима; упућивање корисника на остваривање права из области социјалне заштите (ЈНСП, НСП, УНСП, ТНП), упућивање корисника на остваривање права из области здравствене заштите и друге послове правне подршке и усмеравања у складу са посебним прописом.

4. Активности усмерене ка пружању психосоцијалне подршке

Психосоцијална подршка корисницима, члановима породице и сродницима подстиче позитивну интеракцију између њих.

Важно је у раду са корисницима, породицом и сродницима да се процени потреба корисника и ресурси породице/сродника, уз уважавање особености и потреба корисника, јер из те процене можемо доћи до закључка који су ресурси доступни породици који би помогли у решавању и превазилажењу проблема.

План и програм рада у током пружања психосоцијалне подршке се организује и реализује на основу потреба и могућности како корисника тако и њихових породица/сродника.

Циљеви саветодавног рада усклађују се са свакодневним потребама корисника и породице/сродника, сходно томе рад стручних радника обухвата следеће области:

- 1. Рад са корисницима које односи на:** учешће у процени усвојених знања и вештина; рад у случају асоцијалних понашања и подстицање социјално прихватљивих образаца понашања; опсервација корисника (понашање корисника); рад са корисницима зависно од њиховог психо – физичког стања (степен подршке)
- 2. Саветодавни рад са члановима породице/сродницима у циљу:** обезбеђивање емотивне и социјалне подршке породици/сродницима, подстицање и охрабривање чланова породице/сродника да наставе у учествовању решавања тенутних ситуација; помоћи у проналажењу властитих система подршке, ресурси који су доступни породици/сродницима; процене снага породице; побољшања односа корисник-члан породице/сродник; помоћи при доношењу одлуке у најбољем интересу корисника; помоћ у побољшању социјалне функционалности, побољшање друштвеног живота колико то могућности дозвољавају; обавештавање члана породице/сродника о стању корисника. Рад са члановима породице/сродницима се обавља како путем телефонског разговора тако и приликом посете кориснику.

3. **Сарадња са стручним лицима других установа** (социјалних, здравствених, образовних) – ради се на побољшању међуинституционалне сарадње на нивоу локалне заједнице, ради унапређења квалитета живота наших корисника и њихових породица. Међусобна размена информација и заједничких циљева за добробит корисника и чланова породица.

5. Активности усмерене на подршку при школовању и запошљавању

Ове активности односе се на: помоћ у тражењу прилика за запошљавање унутар заједнице; упућивање корисника на коришћење сајтова за запошљавање; упућивање корисника на разноврзне огласе за посао; подстицање и подршка у почетним данима новог запослења.

Руководилац услуге

Милица Цветковић Раденковић

2. ПЛАН И ПРОГРАМ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ

Здравствена заштита корисника у центру „Мара“ спроводи се кроз дневни, месечни и годишњи план и програм рада.

Дневни план и програм рада обухвата следеће: 1) свакодневно мерење телесне температуре безконтактним топломером минимум три пута дневно и дезинфекција руку алкохолом због актуелне епидемиолошке ситуације; 2) подела терапије ујутру и увече или по извештају специјалисте ако је назначено неко друго време давања исте; 3) мерење крвног притиска корисника као и мерење шећера у крви; 4) упознавање запослених са здравственим стањем корисника (у случају да има неких проблема); 5) праћење деловања терапије корисника након дате терапије (нарочито корисника код којих је уведена нова терапија); 6) вођење евиденције о датој терапији у свесци намењеној за то; 7) вођење медицинске документације; 8) свакодневна комуникација и сарадња са стручном службом; 9) превенција заразних болести едукацијом корисника појединачно или групно кроз обраду тема о личној хигијени; 10) ревенција кардиоваскуларних обољења обрадом фактора ризика који доводе до поменутих обољења; 11) брињавање корисника у случајевима: повреда; погоршања основног здравственог стања; када су узнемирени и агресивни; 12) контрола исправности хране која се даје корисницима; 13) контрола хигијене: кухиње и кухињског прибора; личне хигијене особља које сервира храну; трпезарије; просторија корисника; тоалета за кориснике и тоалета за особље; 14) у случајевима повећаног ризика за настанак заразних болести као и у случају проглашене епидемије неке заразне болести (грип, жутица, цревне заразне болести и тренутне Ковид-19 инфекције др.), здравствена служба центра налаже да се појачају санитарно-хигијенске мере у циљу спречавања настанка обољења или сузбијања истог; 15) спровођење свакодневних санитарно – хигијенских мера као што су: прелазак преко дезобаријере; дезинфекција руку алкохолом (употреба гелова и крема за руке); свакодневно ношење једнократних заштитних маски; ношење радне одеће и обуће запослених; редовно брисање столова и радних површина у просторијама где бораве корисници раствором дезинфекционог средства; дезинфекција тоалета за кориснике и тоалета за особље више пута у току дана.

Месечни план и програм рада обухвата: 1) мерење крвног притиска свим корисницима у циљу откривања нових случајева хипертензије и бележење измерених вредности у листу где се прате промене за сваки месец, а током целе године, мерење нивоа шећера у крви; 2) контрола лабораторијских налаза који нису били у оквиру референтних вредности, које су корисници радили по нашем или по налогу изабраног лекара/лекара специјалисте; 3) планирање потреба и реализовања набавке лекова и санитарског материјала; 4) сарадња са одговарајућим здравственим установама у граду; 5) учешће у планирању и реализацији планова и програма рада стручног тима; 6) вођење корисника до одговарајуће клинике на прегледе код лекара специјалисте; 7) одлазак до апотеке због подизања редовне прописане терапије корисницима коју су лишени пословне способности и немају сроднике; 8) сарадња са Домом здравља као и са припадајућим амбулантама, као и са кућном негом по потреби; 9) учешће у раду комисије за пријем, премештај и отпуст корисника; 10) сарадња са хигијенско – епидемиолошком службом Дома здравља која контролише хигијену у Центру „Мара“ и по потреби даје упутства о предузимању појачаних санитарно – хигијенских мера у случају проглашења неке заразне болести;

Годишњи план и програм рада обухвата: 1) давање упута за санитарни преглед особљу центра које ради у непосредном контакту са корисницима (два пута годишње);

2) вођење евиденције о узимању резултата санитарних прегледа запослених из Завода за јавно здравље (санитарне књижице); 3) сарадња са Републичком санитарном инспекцијом која у Центру врши контролу хигијене, предлаже мере за унапређење исте и врши контролу урађених санитарних прегледа особља које ради у непосредном контакту са корисницима; 4) сарадња са овлашћеним сервисером, Сервиса Ехомед Ниш ради контроле стерилности сувог стерилизатора произвиђача ENC; 5) сарадња са овлашћеним сервисером за складиште инфективног отпада Invest farm – imrex; 6) сарадња са Институтом за јавно здравље Ниш у вези консултације за све предвиђене епидемиолошке мере, вакцине, заразне болести и све мере предвиђене од стране Института за јавно здравље Србије Др Милан Јовановић Батут.

Лекар опште праксе
Др Добринка Димитрић

3. ДОКУМЕНТАЦИЈА

У вези са својим радом и пословањем радници ОЈ Прихватилиште за одрасла и стара лица у обавези су да воде и чувају у законски предвиђеном року, следећу пословно техничку документацију:

Руководилац услуге:

Документација о корисницима обухвата редовно вођење евиденције о свим релевантим подацима и обухвата: Матичну књигу корисника; Досије корисника; Флукурацију корисника; Протокол о корисницима који су под старатељством; Индивидуални план подршке; Дневни извештај о раду; Интерну евалуацију о раду са корисницима;

Документација о запосленима у ОЈ обухвата: месечни план организовања процеса рада (распоред сменског рада); вођење евиденције о коришћењу годишњих одмора и боловања; месечни извештај организованог процеса рада (број радних сати сваког запосеног).

Стручна служба: Дневни извештај о раду; Месечни план рада; Месечни извештај о раду; Дневник рада стручних радника; Евалуацију о задовољству корисника пруженом услугом; Интерну евалуацију о раду са корисницима; периодичне извештаје о раду;

Здравствена служба: Дневни извештај о раду; Месечни план рада; Месечни извештај о раду; Здравствени картон и картотеку; Протокол болесника, Дневник рада здравствене службе; Дневних рада дежурних радника; Терапијску листу, Температурну листу; периодичне извештаје о раду.

4. ПЛАН СТРУЧНОГ УСАВРШАВАЊА РАДНИКА ОЈ ПРИХВАТИЛИШТЕ ЗА ОДРАСЛА И СТАРА ЛИЦА

У наредној години као и до сада радиће се на праћењу научних достигнућа у раду са корисницима, кроз организовање, али и учествовање на научним скуповима, радионицама у циљу обезбеђивања што квалитетније услуге. С тим у вези, наредне године планирамо да учествујемо на следећим обукама, скуповима, округлим столовима, конференцијама:

1. Стручни скуп „Октрбарски сусрети“ коју организује Центар за социјални рад у Нишу у сарадњи са Комором социјалне заштите;
2. Програм обуке стручних радника/сарадника у социјалној заштити у области деменције, болести зависности: алкохолизам и преговарање са тешко сарадљивим корисницима коју организује Комора социјалне заштите.
3. Стручни скуп „Конгрес психолога“.

У циљу професионалног усавршавања у години за нама подржали смо потенцијал запослених и охрабрили их да стечена искуства уврсте у примере из праксе. Резултат тога је план стручне службе која планира да организује три трибине на следеће теме: Асертивна комуникација у раду са корисницима; Асертивна комуникација међу запосленима; Злоупотреба психоактивних супстанци корисника услуга социјалне заштите.

VII. ОРГАНИЗАЦИОНА ЈЕДИНИЦА ЛИЧНИ ПРАТИЛАЦ ДЕТЕТА

Сврха услуге: личног пратиоца детета јесте пружање одговарајуће индивидуалне практичне подршке детету ради укључивања у редовно школовање и активности у заједници и ради успостављања што већег нивоа самосталности.

Општи циљ: Свеобухватни систем подршке особама са сметњама у развоју у смислу превенције друштвеног изопштавања корисника и унапређења социјалне инклузије у целини.

Посебни циљеви: Пружање подршке и помоћи појединцу и породици ради побољшања, односно очувања квалитета живота, отклањања или ублажавања ризика неповољних животних околности, као и стварање могућности да самостално живе у друштву.

Циљна група: услуга је намењена деци са сметњама у менталном и/или интелектуалном развоју и инвалидитетом која су укључена у васпитно – образовни процес, до краја редовног школовања, укључујући завршетак средње школе. Услуга је намењена деци са сметњама у развоју којој је утврђен I, II и III степен подршке. Директни корисници услуге су деца са сметњама у развоју, а индиректни корисници услуге се породице деце са сметњама у развоју, наставно особље и ученици у школи или предшколској установи.

Програмске активности: Активности везане за услугу дефинишу се у складу са иновативним принципима социјалне заштите, те је услуга окренута ка кориснику, свеобухватна и доступна. Реализује се у инфраструктурним ресурсима који дозвољавају пуну социјалну инклузију, а у складу са природом саме услуге.

Активности услуге личног пратиоца детета реализују се у складу са сврхом услуге, карактеристикама корисничке групе, капацитетима корисника, индивидуални планом рада и у складу са проценом потреба корисника, у области кретања, одржавања личне хигијене, храњења, облачења и комуникације са другима.

Лични пратилац детета ангажован је оним данима када дете похађа наставу у временском периоду који је одређен индивидуалним планом услуге за сваког корисника. Лични пратилац детета је ангажован највише 8 сати дневно, 5 дана у недељи, у складу са донетим Решењем о коришћењу услуге надлежног центра за социјални рад.

1. ГОДИШЊИ ПЛАН РАДА ОРГАНИЗАЦИОНЕ ЈЕДИНИЦЕ ЛИЧНИ ПРАТИЛАЦ ДЕТЕТА

Активности везане за услугу дефинишу се у складу са иновативним принципима социјалне заштите, те је услуга окренута ка кориснику, свеобухватна и доступна. Реализује се у инфраструктурним ресурсима који дозвољавају пуну социјалну инклузију, а у складу са природом саме услуге.

У складу са природом услуге лични пратиоци пружају детету индивидуалну практичну подршку у кретању, одржавању личне хигијене, храњењу, облачењу и комуникацији са другима, под условом да је дете укључено у васпитно – образовну установу, односно школу, до краја редовног школовања, укључујући завршетак средње школе – до навршених 26 година живота.

Активности услуге Лични пратилац детета реализују се у складу са сврхом услуге, карактеристикама корисничке групе, капацитетима корисника, индивидуални планом рада и у складу са проценом потреба корисника и односе се на:

- 1) помоћ код куће; у облачењу;
- 2) одржавању личне хигијене (умивање, чешљање, прање зуба);
- 3) при храњењу (припрема и сервирање лакших obroka, храњење или помоћ у коришћењу прибора и сл.);
- 4) припреми књига и опреме за вртић, односно школу;
- 5) помоћ у заједници односи се на: помоћ у коришћењу градског превоза (улазак и излазак из средстава превоза, куповина карте и сл.);
- 6) помоћ у кретању (оријентација у простору уколико је дете са оштећењем вида, гурање колица или коришћење других помагала и сл.);
- 7) подршка у игри; подршка и посредовање у комуникацији (укључујући културне или спортске активности и друге сервисне подршке).

Виши ниво функционалности корисника и нижи степен потребне подршке поставља се као циљ у развоју и одржавању практичних вештина неопходних за свакодневни живот кроз следеће програмске активности: 1) подршка у изградњи и одржавању позитивних односа са одраслима и децом; 2) подршка у учењу, одржавању и развијању контакта са надлежним службама; 3) развијање метода рада који охрабрују учествовање корисника у активностима у заједници; 5) подршка при активностима за провођење слободног времена у складу са потребама и интересовањима корисника; 6) подршка при учешћу у активностима културно – забавних садржаја у заједници; 7) подршка у развоју вештина за препознавање и решавање проблема; 8) помоћ и подршка у развоју комуникационих вештина; 9) подршка у развоју вештина за самозаштиту; 10) помоћ развоју вештина и знања потребних за живот у заједници.

Стручни радник (руководиоц) корисницима услуге обезбеђује адекватног извршиоца услуге – личног пратиоца детета, консултативне састанке са личним пратиоцима корисницима и законским заступницима корисника, посредује код других организација, успоставља сардању са васпитно – образовним институцијама,

разрешава конфликтне ситуације као и дилеме корисника, али и ангажованих личних пратилаца, прати промене код корисника и осталих актера у процесу пружања услуге.

Реализација активности има јасно дефинисане циљеве и одређена је временским оквиром.

Временска динамика одржавања активности: активности које пружа лични пратилац детета реализују се свакодневно, односно у току радне недеље, када дете похађа наставне активности. Лични пратилац детета ангажован је оним данима када дете похађа наставу у временском периоду који је одређен индивидуалним планом услуге за сваког корисника. Лични пратилац детета је ангажован највише 8 сати дневно, 5 дана у недељи, у складу са донетим Решењем о коришћењу услуге надлежног центра за социјални рад.

Руководилац услуге

Дипл. дефектолог

Маријола Манчев

VIII. УСЛУГА ПЕРСОНАЛНА АСИСТЕНЦИЈА

Сврха услуге персоналне асистенције је пружање одговарајуће индивидуалне практичне подршке особи са инвалидитетом ради задовољавања личних потреба и укључивања у образовне, радне и друштвене активности у заједници, ради успостављања што већег нивоа самосталности.

Циљна група: услуга персоналне асистенције пружа се пунолетним лицима са инвалидитетом са процењеним I и II степеном подршке, која остварују право на увећани додатак за туђу негу и помоћ, имају способност за самостално доношење одлука, радно су ангажована или активно укључена у рад различитих удружења грађана, спортских друштава, политичких партија и других облика друштвеног ангажмана, односно укључене су у редовни или индивидуални образовни програм, којима је неопходна за задовољавање личних потреба и укључивање у образовне, радне и друштвене активности у заједници, ради успостављања што већег нивоа самосталности.

Услуга персоналне асистенције пружаће се у складу са индивидуалним потребама корисника, али уз максимално радно време за персоналног асистента од 8 сати дневно. Свим корисницима биће обезбеђена квалитетна услуга, што пружалац услуге обезбеђује својим капацитетима у погледу броја запослених стручних радника и броја ангажованих персоналних асистената у складу са бројем корисника услуге.

Активности услуге персоналне асистенције су индивидуално креиране за сваког корисника, а у зависности од идентификованих потреба корисника обезбеђује се практична помоћ и подршка. Активности персоналног асистента планирају се и реализују у складу са индивидуалним потребама корисника у области одржавања личне хигијене, задовољавању основних личних потреба, одржавању хигијене стана, обављању свакодневних активности и задовољавању основних животних потреба, кретању, помоћ у коришћењу терапеутских и здравствених услуга и коришћењу и одржавању помагала, комуникацији, социјалним контактима и задовољавању социјалних, културно – забавних и других потреба, при обављању различитих радних, образовних и друштвених активности.

1. ГОДИШЊИ ПЛАН РАДА ОРГАНИЗАЦИОНЕ ЈЕДИНИЦЕ ПЕРСОНАЛНА АСИСТЕНЦИЈА

Услуга персоналне асистенције пружаће се у складу са индивидуалним потребама корисника, али уз максимално радно време за персоналног асистента од 8 сати дневно. Свим корисницима биће обезбеђена квалитетна услуга, што пружалац услуге обезбеђује својим капацитетима у погледу броја запослених стручних радника и броја ангажованих персоналних асистената у складу са бројем корисника услуге

Услуга персоналне асистенције обухвата следеће активности:

- 1) помоћ у одржавању личне хигијене и задовољавању основних личних потреба (помоћ при облачењу и свлачењу, обављању физиолошких потреба, купању, прању косе, итд.);
- 2) помоћ у одржавању хигијене стана, обављању свакодневних активности и задовољавању основних животних потреба (обезбеђивања исхране, набавку намирница, спремање obroka, храњење, одржавање чистоће просторија и итд.);
- 3) подизање, премештање (трансфер) и помоћ при кретању унутар и изван корисникове куће, радног места и места где се одвијају друштвене и образовне активности, помоћ у коришћењу превоза;
- 4) помоћ у коришћењу терапеутских и здравствених услуга и коришћењу и одржавању помагала;
- 5) помоћ при комуникацији, социјалним контактима и задовољавању социјалних, културно – забавних и других потреба;
- 6) помоћ при обављању различитих радних, образовних и друштвених активности.

Наведене активности усмерене су на припрему за одржив независан живот и организују се као редовне, а на основу идентификованих потреба и процене доступних ресурса, пружалац услуге и корисник одређују обим и врсту ангажовања персоналног асистента.

Руководилац услуге

Дипл. психолог Горица Цветковић

IX. СВРАТИШТЕ

Сврха услуге – Свратиште је пружање привремених или повремених интервенција и задовољавање тренутних потреба корисника, као и посредовање у обезбеђивању доступности других услуга у заједници.

Циљна група: услуга свратиште доступна је деци и младима који живе или раде на улици и добровољно затраже или пристану на услугу.

Активности у оквиру услуге свратиште усмерене су ка задовољавању основних потреба и осигурању безбедног и пријатног окружења корисника. **Активности** услуге **свратиште**, у складу са проценом потреба корисника, обухватају:

- a. обезбеђивање obroka за кориснике;
- b. обезбеђивање услова за одржавање личне хигијене;
- c. набавку одеће и обуће и обезбеђивање услова за њихово одржавање;
- d. обезбеђивање боравка;
- e. посредовање у обезбеђивању доступности услуга у заједници (здравствених, образовних, социјалних, правних и др.);
- f. едукацију и подршку корисника у стицању основних животних вештина;
- g. пружање психо – социјалне подршке.

ОРГАНИЗАЦИОНА ЈЕДИНИЦА СВРАТИШТЕ ЗА ДЕЦУ И МЛАДЕ

Приоритет Града Ниша је да свратиште постане трајна услуга посредством Центра „Мара“.

Сврха услуге: Свратиште је пружање привремених или повремених интервенција и задовољавање тренутних потреба корисника који пристану на услугу, као и посредовање у обезбеђивању доступности других услуга у заједници.

Циљ услуге: Задовољавање основних потреба и осигурање безбедног и пријатног окружења корисницима.

Циљна група: Услуга свратиште доступна је деци и младима који живе или раде на улици и добровољно затраже или пристану на услугу.

Активности услуге свратиште, у складу са проценом потреба корисника, обухватају: 1) обезбеђивање оброка за кориснике; 2) обезбеђивање услова за одржавање личне хигијене; 3) набавку одеће и обуће и обезбеђивање услова за њихово одржавање; 4) обезбеђивање боравка; 5) посредовање у обезбеђивању доступности услуга у заједници (здравствених, образовних, социјалних, правних и др); 6) едукацију и подршку корисника у стицању основних животних вештина; 7) пружање психо – социјалне подршке.